

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Μ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1991

ΑΡΙΘ. 3

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου,
Ἡ νίκη τῆς Ὁρθοδοξίας. — Μητροπ.
Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύ-
ματα Τριφδίου. — Μητροπ. Σισανίου
Ἀντωνίου, Ἡ ἀγάπη τοῦ Υἱοῦ
τοῦ Θεοῦ διὰ τοὺς χριστιανούς. —
Ἀρχιμ. Ἰακ. Καραμούζη,
Πνευματικὴ ζωὴ: ἀνακαίνιση ἢ στα-
σιμότητα; — Ἀλεξ. Μ. Σταυρο-
πούλου, Ὁ καιρὸς τῶν πολέ-
μων... — Ἀρχιμ. Δαν. Σάπικα,
Ἡ ποιμαντικὴ διακονία τῶν ἀσθενῶν
ἐν τοῖς Νοσοκομείοις. — Πωτοπρ.
Ἀντ. Ἀλεξίου, Ἡ
ἀντιαιρετικὴ ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλη-
σίας. — Κων. Ρ. Ἀθανασιάδης,
Ἡ ἀντιμετώπιση τῶν αἱρέσεων διὰ
τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. — Ἐ-
πίκκριμα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰακώβου 1 — Τηλέφ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθήναι.

Η ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Γιὰ μία ἀκόμη φορὰ ἡ Μητέρα Ἐκκλησία σὲ λίγες ἡμέρες, τὴν 24η Φεβρουαρίου, θὰ ἐορτάσῃ τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, «ἐν ἣ ἀνάμνησιν ποιούμεθα τῆς ἀνασιγήσεως τῶν ἁγίων σεπιῶν Εἰκόνων». Ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ ἱερός Φώτιος, τοῦ ὁποῦοι τὴν μνήμη γιορτάσαμε πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες (τὴν 6η Φεβρουαρίου), ἡ ἀνασίγησις αὐτῆ, ὅπως καὶ ἡ σχετικὴ διακήρυξις τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, σήμανε ὀριστικὴ καταδίκη τῆς κακοδοξίας, κατὰ τὴν ὁποία «αὐτὸς ὁ Χριστὸς ὑβρίζεται καὶ χλευάζεται μετὰ τὴν πρόφρασι ἐκφράσεως τιμῆς· τοῦτο εἶναι ἄλλη ματαιολογία καὶ νέος τρόπος ἐξουδενώσεως (τοῦ Χριστοῦ), ὁ ὁποῖος ἔχει ἐπινοηθῆ μετὰ πανουργία ἀπὸ τὸν πονηρὸν, δηλαδὴ τὸν φέρονται (οἱ εἰκονομάχοι) μετὰ μανίαν ἐναντίον τῆς εἰκόνας, τὰ λέγουσι δὲ πράγματα τερατώδη πρὸς τιμὴν δῆθεν τοῦ εἰκονιζομένου, τὰ τὴν κατακομματιάζουσι καὶ τὰ κατέχωνται σφοδρὰ ἀπὸ διπλῆς μανίας». («Χριστὸς αὐτὸς ἐν εὐφημίας προσήματι πικρῶς ὑβρίζεται χλευαζόμενος· ἄλλο τοῦτο κενολόγημα καὶ ξένος τρόπος τῶ πονηρῶ μεμηχανημένος ἐξουδενώσεως, μαίνεσθαι μὲν κατὰ τῆς εἰκόνας, ἐπὶ τιμῆ δὲ τοῦ εἰκονιζομένου τερατολογεῖν, ταύτην σπαράττειν καὶ διπλῆν μανίαν ἐπιμαίνεσθαι») (Ὁμιλίαι, Θεσσαλονίκη 1959, σ. 155 - 157).

Ἡ κατ' ἀναγωγικὸν καὶ μυσταγωγικὸν τρόπον ἐξεικόνισις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὑποβηθεῖ τὴ σκέψι μας σὺν τὸν ἀναχθῆ σὺν Χριστολογικῷ δόγμα τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων σὺν Θεάνθρωπο. Γι' αὐτὸ ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς διακήρυττε: «Θαυρῶν εἰκονίζω Θεὸν τὸν ἀόρατον, δι' ἡμᾶς γερόμενον ἐν μετέξει σαρκὸς τε καὶ αἵματος. Οὐ τὴν ἀόρατον εἰκονίζω θεότητα, ἀλλ' εἰκονίζω Θεοῦ τὴν ὁραθεῖσαν σάρκα» (Μigne Ἐ.Π. 94, 1325).

Ἡ ἀνασίγησις τῶν ἁγίων εἰκόνων σημαίνει ἐνεργοποίησι τῆς πίστεως σὺν Θεάνθρωπο καὶ καταδίκη τῆς αἱρετικῆς ἀποκλίσεως, κατὰ τὴν ὁποία ὑπεριμάται εἴτε τὸ ἀνθρώπινο στοιχεῖο εἰς βάρος τοῦ θείου (πρὸς Ἀρειανισμό), εἴτε ἡ θεία διάστασις εἰς βάρος τῆς ἀνθρωπίνης (πρὸς Μονοφυσιτισμὸν, Εἰκονομαχία). Αὐτὸ ἐξηγεῖ γιὰ τὴν ἀνασίγησις τῶν ἁγίων εἰκόνων συνεκδοχικῶς θεωρήθηκε ὡς νίκη τῆς Ὁρθοδοξίας ἐναντίον ὅλων τῶν αἱρέσεων καὶ κακοδοξῶν καὶ γιὰ τὴν παρηγορητικὴν, φρονούντων καὶ κηρύσσοντων κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, ὅπως «οἱ Ἀπόστολοι ἐδίδαξαν, ἡ Ἐκκλησία παρέλαβεν, οἱ Διδάσκαλοι ἐδογματίσαν, ἡ Οἰκουμένη συμπεφώνηκεν...» (Συνοδικὸν Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

Β' ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΟΥΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥΣ ΤΗΣ Μ. ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

ΣΕΙΡΑ ΤΕΤΑΡΤΗ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

ΣΕΙΡΑ ΠΕΜΠΤΗ

1. ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΤΥΡΙΝΗΣ (ἐσπέρας)

Η «ΧΑΡΜΟΛΥΠΗ»

«Σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νύμφαν» (Ματθ. 6,17).

Τεραστία ἢ ἀντίθεσις μεταξύ τῶν ἐντός καὶ τῶν ἔκτος τοῦ ναοῦ εὐρισκομένων αὐτὴν τὴν ὥραν. Ἔξω δυσκειδάσεις καὶ ξεφαντώματα μέσα κατάνυξις, προσευχή, πνευματικὴ περισυλλογή. Οἱ μὲν ζητοῦν τίς κοσμικὴς χαρὲς καὶ ἀπολαύσεις, οἱ δὲ ἐκζητοῦν τὸν Κύριον ἐν μετανοίᾳ καὶ συνοχῇ καρδίας, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς.

Αὐτὴ ἡ ἔντονος ἀντίθεσις προβληματίζει πολλούς.

Μήπως ἡ θρησκευτικότης ἀντιμάχεται τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς;

Ἐσφαλμένη ἀντίληψις. Καὶ πρέπει νὰ ἀρωμην τὴν παρεξήγησιν.

1. Ἐπίκαιρος ὁ λόγος τοῦ Κυρίου· «σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νύμφαν». Ὅχι σκυθρωπότης· οὔτε κατὰ τὴν περίοδον τῆς νηστείας. Μὲ χαρούμενη διάθεσιν καὶ ὄψιν. «Ἀδελφοί, χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἔρω, χαίρετε», λέγει τὸ θεόπνευστον ἀποστολικὸν μῆνυμα (Φιλιπ. 4,4). Καὶ ὁ Ἰδιὸς ὁ Χριστός, τὴν παραμονὴν τοῦ σταυρικοῦ Του Πάθους (πρὸς τὸ ὅποιον μᾶς φέρει ἡ Μ. Τεσσαρακοστὴ) διακηρύσσει ὅτι ὁ Σταυρὸς καὶ ἡ Ἀνάστασις Του ἀποσκοποῦν «ἐν ἡ χαρᾷ ἡμῶν ἢ πεπληρωμένῳ» (Ἰω. 16,24).

Θέλει λοιπὸν νὰ μᾶς γεμίσῃ χαρὰν ὁ Χριστός. Καὶ τὴν ὑπόσχεται. Ἡ σύγχυσις καὶ ἡ παρεξήγησις τῶν κοσμικῶν ἀνθρώπων ἔγκνεται εἰς τὸ ὅτι αὐτοὶ ταυτίζουσι τὴν χαρὰν πρὸς τὴν ἁμαρτωλὴν ζωὴν. Καὶ θεω-

ροῦν εὐτυχίαν τὸν ἀχαλίνωτον καὶ ἄσωτον βίον! Δι' αὐτὰ θεθαίως ὁ ἠθικὸς νόμος τοῦ Εὐαγγελίου λέγει «οὐ». Ἀλλὰ οἱ ἠθικοὶ φραγμοὶ τίθενται πρὸς τὸ συμπεροῦν μᾶς. Διότι «τὰ ὀψώγια τῆς ἁμαρτίας» κάθε ἄλλο παρὰ εὐτυχία εἶναι.

Ὁ χριστιανὸς ὅμως τοποθετεῖ τὴν χαρὰν εἰς τὴν «ἐν Χριστῷ ζωὴν». «Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε. Αὐτὸ πιστεύει καὶ αὐτὸ ἀκολουθεῖ. Καὶ γεύεται τὴν γλυκύτητα τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. «Ἐρχοῦ καὶ ἴδε» ὁ ἀμφιβάλλων. «Γεύσαθε καὶ ἴδετε» ὅτι ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐτυχία δὲν εἶναι μία μέθη ἀπολαύσεων καὶ ἔκτροπῶν. Ἀλλ' εἶναι ἀγάπη (καὶ ἀρετὴ ἐν γενεῖ) ἐκκαθαριστικὴ καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου» (Α' Τιμ. 1,5). Αὐτὸ εἶναι τὸ μῆνυμα καὶ τὸ σύνθημα τῆς «Καθαρᾶς Ἐδδομάδος».

2. Αὐτὸς δὲ ὁ καθαρὸς χαρακτήρ τῆς ἀγνῆς χαρᾶς δὲν διαταράσσεται ἀπὸ τὸν τόνον τῆς κατανύξεως καὶ τῆς πνευματικῆς περισυλλογῆς ποῦ ὑπάρχει ἐξαιρέτως κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν. Μᾶλλον δὲ συνδυάζεται μὲ αὐτὴν, ὅσον καὶ ἀν τοῦτο φαίνεται παράδοξον.

Γνωστὸν πατερικὸν ἀπόφθεγμα χρησιμοποιοῖ μίαν λέξιν, ποῦ ἐκφράζει ἐκ πρώτης ὄψεως ἀντιφατικὴν ἔννοιαν. Ὅμιλεῖ περὶ «χαρμολύπη». Καὶ εἶναι αὐτὴ ποῦ κυριαρχεῖ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ χριστιανοῦ, ὅταν αἰσθάνεται τὴν χαρὰν μέσα εἰς τὰ λυτρωτικὰ πλαίσια τῆς θείας Χάριτος.

Ὅπως τὰ δάκρυα τῆς χαρᾶς δὲν εἶναι ἑκφρασις θλίψεως καὶ λύπης, ἀλλὰ τὰ προκαλεῖ ἡ συγκίνησις εἰς ὥρας κάποιας μεγάλης χαρᾶς, ἔτσι γίνεται καὶ μὲ τὴν «χαρμολύπη». Ὁ χριστιανός, ποῦ σκέπτεται τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς κάθε ἁμαρτωλὸν μετανουῶντα, αἰσθάνεται ἕνα ἀνάμεικτον συναίσθημα. Ἐμπρὸς εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου ὁ πιστὸς συγ-

κινείται μέχρι δακρύων. Ἄλλὰ καὶ χαίρει «διὰ τὴν σωτηρίαν ἣν παρέχει τῷ κόσμῳ ὁ ἐν αὐτῷ προσπαγεὶς Χριστὸς ὁ Κύριος ὁ ἔχων τὸ μέγα ἔλεος» (Δοξαστικὸν Τιμίου Σταυροῦ).

Παρ' ὄλην τὴν ἀμαρτωλότητά μας, τοῦτο εἶναι τὸ θαυμαστὸν καὶ χαροποῦν δι' ἡμᾶς· ὅτι «ἔτῃ ἀμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπέρ ἡμῶν ἀπέθανεν» (Ρωμ. 5,8). Ἐμμεθα ἐπομένως πρόσωπα ἀγαπητὰ εἰς τὸν Θεόν. Καὶ αὐτὸ μᾶς δίδει θάρρος, ἐλπίδα, χαρὰν καὶ καύχησιν ἐν Κυρίῳ (Γαλ. 6,14).

Ἡ συναίσθησις τῆς ἀμαρτωλότητός μας προκαλεῖ θεδαίως λύπην καὶ συντριβήν. Ἄλλ' «ἡ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεταί». Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀφορμὴ μεγάλης χαρᾶς· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν «λύπην τοῦ κόσμου (ἦτις) θάνατον κατεργάζεταί» (Β' Κορ. 7,10). Καὶ προκαλεῖ ἀπόγνωσιν.

3. Ἴδου δὲ ὠρισμένα χαρακτηριστικὰ παραδείγματα ἀπὸ τὴν ἐμπειρίαν τῆς «χαρμολύπης» τοῦ πιστοῦ χριστιανοῦ.

—Ὁ ἐξερχόμενος ἀπὸ τὸ λουτρὸν τῆς ἐξομολογήσεως αἰσθάνεται πραγματικὴν ἀνακούφισιν («ξαλάφρωμα»). Αἰσθάνεται τὴν λυτρωτικὴν χάριν τοῦ Σωτῆρος· καὶ εἶναι χαρούμενος. Γεύεται τὴν χαρὰν τῆς μετανοίας· καὶ τῆς συγγνώμης καὶ ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τῶν πλημμελημάτων του. Ἡ λυπηρὰ κατάστασις τῆς πτώσεως εἰς ἀμαρτίαν, ἐγένεε χαρμολύπη διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἀνορθώσεώς του.

—Ὁ «πρὸς τὴν ἀμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενος» (Ἐβρ. 12,4), ὅταν νικᾷ κάποιον πειρασμόν· ὅταν ἀπαλλάσσεται ἀπὸ κάποιαν ἀδυναμίαν· ὅταν διορθώη καὶ ἐπανορθώη κακὰ προηγούμενα, χαίρει χαρὰν μεγάλην. Ἡ χαρὰ τῆς ἀνορθώσεως ὑπερσχύει τῆς προηγηθείσης πτώσεως. Καὶ λέγει καὶ ἐπαναλαμβάνει εἰς τὴν προσευχὴν του πρὸς τὸν Θεόν· «ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου, καὶ πνεύματι ἡγεμονικῷ στήριξόν με».

—Ὁ δίδων καὶ λαμβάνων συγγνώμην αἰσθάνεται ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐπισφραγιστικὸν μήνυμα τῆς παρουσίας ἐσπέρας. Ἀποτελεῖ παλαιὰν χριστιανικὴν παράδοσιν ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ εἰς τὴν Μεγ. Τεσσαρακοστήν. Πρώτη πράξις καθάρσεως. Πρώτη ἐνέργεια τῆς Καθαρᾶς ἑβδομάδος. Πρώτη πνευματικὴ νηστεία «ἐκ παντὸς πάθους». Ἡ ἄρσις τῆς μνησικακίας, πού δηλητηριάζει τὰς σχέσεις συζύγων, ἀδελφῶν, τέκνων, συνεργατῶν, φίλων, γειτόνων...

Ὁ Χριστὸς «ἦλθε διὰ τοῦ σταυροῦ χαρὰ ἐν ὄλῳ

τῷ κόσμῳ». Ἄς διοδοῦσωμεν τὸν τῆς νηστείας καιρὸν μὲ τὸ φρόνημα τῆς χαρᾶς τοῦ ἀγωνιστοῦ πού ἀποδίδει πρὸς τὴν θεδαίαν νίκην.

Χριστιανέ, «νηστεύων ἀλευφαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νύφαι». Εἴσελθε εἰς τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν. Σὲ ἀναμένει «Πάσχα Θεοῦ τὸ σωτήριον».

2. Τῆς Α' ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (ἐσπέρας)

Ἡ ΘΕΤΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ

«Ἐκκαθάρωμεν ἑαυτούς... ἐν ἐλεημοσύναις καὶ οἰκτιρμοῖς πενήτων».

Μίαν πνευματικωτάτην συμβουλήν μᾶς προσφέρει τὸ ἰδιόμελον τοῦ Κατανυκτικοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς παρουσίας Κυριακῆς, μὲ τὴν ἐναρκτήριον φράσιν του· «δεῦτε ἐκκαθάρωμεν ἑαυτούς, ἀδελφοί, ἐν ἐλεημοσύναις καὶ οἰκτιρμοῖς πενήτων». Εἶναι συμβουλή περὶ συνεχίσεως τῆς προσπαθείας τῆς ψυχικῆς καθάρσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπέδλεπον ἡ «Καθαρὰ ἑβδομάς».

1. Εἰσερχόμενοι ἤδη εἰς τὴν δευτέραν ἑβδομάδα τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς καλούμεθα νὰ συνεχίσωμεν αὐτὴν τὴν προσπάθειαν. Καὶ ἡ Ἐκκλησία μᾶς ὑποδεικνύει μίαν ἄλλην ὄψιν τοῦ ἀγώνος τῆς καθάρσεως τῆς καρδίας. Καὶ εἶναι βαρυσήμαντος ἡ νέα αὐτῆ ἀποψὶς τοῦ ζητήματος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀσκησις τῆς ἀρετῆς (καὶ ἐν προκειμένῳ τῆς ἐλεημοσύνης καὶ ἀγαθοεργίας) εἶναι θετικὸν στοιχεῖον, πολὺ συντελεστικὸν εἰς τὴν ἐπιδιωκομένην ψυχικὴν καθαρότητα καὶ τὴν «οἰκειώσιν» τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, τ.έ. τῆς ἀγιότητος· «τοῦτό γάρ ἐστὶ θελημα τοῦ Θεοῦ ὁ ἀγιασμός ὑμῶν» (Α' Θεσ. 4,3).

Ἔχουμεν συνήθισιν νὰ προσέχωμεν περισσότερον τὰς ἀπαγορευτικὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, πού ἀποτελοῦν τὴν ἀρνητικὴν πλευρὰν τοῦ θείου νόμου. Καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ψυχικῆς καθαρότητος ἡ σκέψις μας ἐντοπίζεται εἰς τὴν ἀποφυγὴν ὄλων ἐκείνων τῶν ἀπηγορευμένων πράξεων πού ἀποτελοῦν κηλίδας καὶ ρυπαίρουν καὶ μολύνουν τὴν ψυχὴν, καὶ προφανῶς δὲν μαρτυροῦν καθαρὰν ζωὴν καὶ συνείδησιν.

Ἐπάρχει ὅμως καὶ ἡ θετικὴ πλευρὰ καὶ προσπάθεια, τὴν ὁποίαν συνήθως λησιμονοῦμεν, καὶ ὅμως εἶναι πολὺ ἀποτελεσματικὴ καὶ συμβάλλει εἰς τὴν ἀποφυγὴν τῶν ἀμαρτημάτων καὶ τῶν κακιῶν. Ἐὰν δηλ. ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν —κατὰ τὴν προτροπὴν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ «ἐργαζόμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας» (Γαλ. 6,10) — αὐτὸς ὁ ἔθισμός εἰς τὸ ἀγαθὸν ἐπιδρᾷ εἰς τὴν διαμόρφωσιν ὑψηλοῦ ἡ-

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ

Του Σεβ. Μητροπολίτου Σιασίου
και Σιατίστης κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ὁ τῶν Ἑθνῶν Ἀπόστολος¹ ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολῇ 2,20 περιγράφει ἐπιγραμματικώτατα, ἐκ προσωπικῆς πείρας, τὴν μυστηριώδη ζωὴν παντὸς ἀληθῶς καὶ γνησίως πιστεύσαντος εἰς τὸν Μέγαν Ἀναμορφωτὴν τῶν ψυχῶν, Ἰησοῦν Χριστόν. Ὁ Ἀπόστολος ἀπέθανεν κατὰ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς ἀδικίας, ἀλλὰ ζῆ «τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν»². Ὁ μακάριος Παῦλος ζῆ ὑπὸ τὴν ἐπενέργειαν τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ: «ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ»³. Ὁ Ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Ἐ-

φροῖους Ἐπιστολῇ 5,2 προτρέπει τοὺς Χριστιανούς, ἵνα μιμῶνται τὸ παράδειγμα τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: «Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά, καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ὑμᾶς καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας»⁴.

Ἐν τοῖς δυοῖς τούτοις χωρίοις ὁ Παῦλος δίδει τὴν ἀκριβεστέραν καὶ πληρεστέραν ἐρμηνείαν περὶ τῆς ἀληθοῦς χριστιανικῆς ζωῆς. Εἰς τὸ προειρημένον χωρίον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὁμιλεῖ περὶ εὐώδους ὁσμῆς, δι' ἧς κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ, ἀρθέντος ὀριστικῶς τοῦ

1. Ρωμαίους, 11,13.
2. Κολοσσαεῖς, 3,10.
3. Γαλάτας, 2,20.

4. Ἐφροῖους, 5,2. Ἡ φράσις ἔχει ληφθῆ ἐκ τῶν Ἱερῶν Βιβλίων, Γενέσεως, 8,21 καὶ Λευϊτικοῦ, 1, 9, 13, 17.

θους καὶ αὐθορμήτως ὑποθαμιῶν καὶ μακραίνει τὴν διάθεσιν καὶ ροπήν πρὸς τὰ ἐφάρμακα καὶ τὰ ἄτοπα. Ἐπιτυγχάνεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἓνα ψυχικὸν ἀνέδασμα: ὑψώνεται ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά εἰς ἀνωτέραν πνευματικὴν σφαῖραν καὶ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ κακὸν καὶ τὴν ἀμαρτίαν. Δημιουργοῦνται τσιτουατρόπως αἱ καλλίτεραι προϋποθέσεις ψυχικῆς καθάρσεως καὶ καταρτίσεως πνευματικῆς.

2. Ἐπειδὴ, εἰδικώτερον, ὁ λόγος εἶναι περὶ ἀγαθοεργίας πρὸς τὸν πλησίον, ὡς ἐνθυμηθῶμεν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου: «μια κἀριό γ ἐσ τι μᾶ λ ο ν δ ι δ ό γ α ε ἦ λ α μ β ά ν ε ι γ» (Πράξ. 20,35). Δὲν κατανοεῖται εὐκόλῃ αὐτὴ ἡ ἀποψις. Δὲν μποροῦν νὰ ἐννοήσουν καὶ νὰ παραδεχθοῦν πολλοὶ ὅτι εἶναι εὐτυχέστερος αὐτὸς ποὺ δίνει ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ λαμβάνει κάποιαν δωρεάν. Συνήθως οἱ ἄνθρωποι θέλουν νὰ παίρουν καὶ ὄχι νὰ δίνουν. Ἐρχεται ἐν τούτοις ὁ Χριστὸς νὰ διακηρύξῃ τὸν περίεργον αὐτὸν λόγον, ποὺ μόνον εὐαίσθητες καρδιές καὶ πνευματικὰ προηγημένοι ἄνθρωποι μποροῦν νὰ καταλάβουν: ὅτι ὅταν κανεὶς προσφέρει ἀγάπην καὶ καλωσύνην ὅταν κἀνὴ τὸ καλὸ καὶ ἐξυπηρετῇ τὸν πλησίον εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰ προβλήματα του, αὐτὴ ἡ προσφορὰ του ἐπιστρέφει εἰς τὸν ἴδιον ἐμπλουτισμένη μετὰ τὰ δῶρα τῆς θείας εὐλογίας, τὴν ἐσωτερικὴν χαρὰν καὶ ψυχικὴν ἱκανοποίησιν καὶ «πᾶν δῶ ρ η μ α τ ἔ λ ε ι ο ν ἄ ν ω θ ε ν κ α

τ α β α ῖ ο ν ἀ π ὸ τ ο ῦ π α τ ρ ὸ ς τ ῶ ν φ ὠ τ ω ν» (Ἰακ. 1,17), καὶ μετὰ τὴν «ἐπαγγελίαν» καὶ τὴν πρόγευσιν τῆς ἐπιφυλασσομένης παρὰ Θεοῦ ἀνταμιδοῦς καὶ ἐπιδραβεύσεως.

Ὅλα τὰ καλὰ ἔργα συντελοῦν εἰς τὴν ψυχικὴν κάθαρσιν. Καὶ πρὸ πάντων ἡ προσευχή, ἡ μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ἡ νηστεία ἐν συνδυασμῷ μετὰ τὴν ἐλεημοσύνην, ἀλλὰ καὶ τὴν γενικωτέραν ἐγκράτειαν καὶ ἀγνότητα, ἡ συγγνώμη καὶ ἡ ἐπιείκεια καὶ ἀνοχή πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας καὶ στενοχωροῦντας ἡμᾶς, ἡ πραότης καὶ ἡ μακροθυμία πρὸς πάντας, εἶναι πράξεις ἐπαινεταὶ καὶ εὐλογημέναι ἀπὸ τὸν Θεόν. Καὶ συμβάλλουν εἰς τὴν τόνωσιν τοῦ ἠθικοῦ βίου, ὥστε ὁ καλοπροαίρετος «ζῆλωτὴς καλῶν ἔργων» (Τίτ. 2,14) νὰ αἰσθάνεται τὸν ἑαυτόν του ἐνισχυμένον εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ μὴ ἔχοντα διάθεσιν νὰ στραφῇ πρὸς τὸ κακόν.

Βεβαίως ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀδυναμία «παράκειται» εἰς ἡμᾶς. Καὶ διὰ «τὸ κατεργάζεσθαι τὸ ἀγαθόν» δὲν εὐρίσκομεν πολλάκις ἐτοιμότητα εἰς τὸν ἑαυτόν μας (Ρωμ. 7,18). Καὶ αἱ πτώσεις δὲν ἀποκλείονται οὔτε σπανίζουσι. Ἀλλὰ πάντοτε ἡ αὔξησις τοῦ ζήλου καὶ ἡ ἀγωνιστικὴ («ἀσκητικὴ») προσπάθεια τῆς περιόδου ταύτης τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς, ὡς μὴ μᾶς λείψῃ. Καὶ ὡς ἔχη σταθερὰν περαιτέρω συνέχειαν καὶ καρποφορίαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἀμήν.

(Συνεχίζεται)

ύφισταμένου, λόγω τῆς ἁμαρτίας μεσοτοίχου⁵ μεταξύ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Τὴν αὐτὴν φράσιν χρησιμοποιεῖ καὶ ἐν τῇ πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολῇ 4,18, ἐν ἣ ὁμιλῶν περὶ τῆς ἐξ ἀγάπης καὶ εὐγνώμονος διαθέσεως προσφορᾶς τῶν Χριστιανῶν τῶν Φιλίππων πρὸς τὸ κοσμοσωτήριον ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἦτις ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἀληθῆ ἀφοσίωσιν τούτων πρὸς τὸν Κύριον, «Ὁν πιστότατα διηκόνει ὁ Ἀπόστολος, σημειοῖ: «ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισσεύω» πεπλήρωμαι δεξιόμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὁμοίην εὐωδίας, θυσίαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ»⁶.

Ὁ Παῦλος, ἐν Γαλάτας, 2,20, καὶ Ἐφεσίους, 5, 2,25, σαφῶς καθορίζει ποῦ καὶ πῶς ἐδείχθη ἡ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἐπίσκοπος Κύρου Θεοδώρητος (ca 393-458) διὰ τὴν ἄπειρον ἀγάπην καὶ ἐκούσιον τοῦ Κυρίου προσφορὰν καὶ θυσίαν πρὸς τὴν πεπτωκυῖαν ἀνθρωπότητα σημειοῖ τὰ ἐξῆς: «Ἐαυτὸν παρέδωκεν. Οὐ γὰρ ἀνάγκη καθάπερ τις δοῦλος ὑπήκουσεν, ἀλλ' ἐκὼν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν παρέδωκεν»⁷.

Ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολῇ καὶ ἐν τοῖς στίχοις 2,15-21, ὁ Παῦλος συνιστᾷ εἰς τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύσαντας Ἰουδαίους, ὅπως προσκολληθῶσιν ἐφεξῆς εἰς τὴν σώζουσαν εἰς Χριστὸν πίστιν, οὐδέποτε δὲ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸν Νόμον, διότι διὰ τῶν ἔργων τοῦ Νόμου, ὡς διδάσκει καὶ ὁ Ἱερὸς Ψαλμῶδός⁸, οὐδεὶς δικαιούται. Τῷ ὄντι, οὐ μόνον δὲν δικαιούται ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἔργων Νόμου⁹, ἀλλ' ὁ ἐκ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ εἰς τὸν Χριστιανισμὸν προσελθὼν εἶναι ἤδη διὰ τὸν Νόμον νεκρὸς «νόμῳ ἀπέθανον»¹⁰, διὰ τὴν ζῆσιν πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἐκτοτε, ἀφ' ἧς, διὰ τοῦ Ἱεροῦ Μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος συνεσταυρώθη καὶ συναπέθανον μετὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, τοῦ Νόμου οὐδεμίαν ἰσχὺν ἔχοντος πλέον δι' ἐμέ, ὀφείλω νὰ μάθω πῶς πρέπει νὰ ζῶ¹¹.

Ὁ Κύριος ἐκόμισεν εἰς τὴν γῆν νέαν ζωὴν, πάντη ἄγνωστον πρὸ τῆς ἐνσάρκου Αὐτοῦ Ἐπιφανείας, καὶ ἦτις ἀναγκαίως εἶναι ζωὴ πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ: «ἴνα Θεῷ ζῆσῃ»¹². Ἀλλὰ γεννῶνται εὐλόγως τὰ ἐρωτήματα. Τίς ἡ φύσις καὶ ὁ τρόπος τῆς καινῆς ταύτης ζωῆς; Τίς ἡ πηγὴ, ἐξ ἧς τρέφεται καὶ ἀρύεται δύναμις; Τίνι τρόπῳ θὰ ἐννοήσωμεν καὶ θὰ πραγματοποιήσωμεν τὴν ζωὴν ταύτην; Εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα προσπαθεῖ νὰ ἀπαντήσῃ ὁ Παῦλος, ἐκμεταλλεόμενος τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ πείραν, ἦτις εἶναι ἡ αὐτὴ εἰς πάντας τοὺς Μαθητὰς τοῦ Κυρίου, παρατηρῶν:

α) Ἡ νέα αὕτη ζωὴ εἶναι ἐν τῇ πίστει καὶ διὰ τῆς πίστεως: «ἐν πίστει»¹³. Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Παύλου συνοψίζεται ἐν τῇ προκηρῦξει αὐτοῦ περὶ ζωτικῆς δυνάμεως τῆς πίστεως, ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ἐν ἣ ἡ μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ ἔνωσις καθαίρει ἀπὸ τῶν παθῶν καὶ πάσης ἁμαρτίας καὶ ἀννηφοῖ εἰς τὸ ὕψος τῆς θείας ἀγάπης, γεννῶσα τὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς: Justus ex fide vivit = «ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται»¹⁴, ἦτοι ζήσεται τὴν ζωὴν τῆς Χάριτος καὶ τῆς δόξης, διότι «ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ»¹⁵. Ἡ εἰς τὸν Τριαδικὸν Θεὸν ζῶσα πίστις διέπει καὶ ζωογονεῖ τὴν ὅλην ὑπαρξιν τοῦ δικαίου, ὡς πάνυ προσφυῶς διδάσκει ὁ Μέγας τῆς Πίστεως Ἀπόστολος ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς αὐτοῦ πρὸς Ῥωμαίους καὶ Ἑβραίους¹⁶.

β) Ἡ ζωὴ αὕτη τῆς ἐντόνου πίστεως καὶ τῆς διηνεκοῦς μετὰ τοῦ Κυρίου ἐπικοινωνίας, εἶναι ζωὴ οὐχὶ μεταφορικὴ καὶ μελλοντικὴ, ἀλλὰ παρούσα καὶ πραγματικὴ: «ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί»¹⁷. Ὁ Παῦλος ἐννοεῖ τὴν φυσικὴν ζωὴν, ἦτις ἤδη ἔχει μεταμορφωθῆ, διότι ζῆ ταύτην ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς πίστεως, κυβερνώμενος καὶ ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῆς ζώσης καὶ ἐνεργοῦ ταύτης

5. Πρβλ. Ἐφεσίους, 2,14: «αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρω ἐν καὶ τὸ μεσοτοιχίον τοῦ φραγμοῦ λύσας».

6. Φιλιππησίους, 4,18.

7. Θεοδώρητου Κυρίου, Ἑρμηνεία τῆς πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολῆς, Κεφ. Ε', 6', MPG., 82,511D.

8. Ψαλμός, 142,2.

9. Γαλάτας, 2,16: «εἰδότες δὲ ὅτι οὐ δικαιούται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου πάσα σάρξ».

10. Γαλάτας, 2,19.

11. Τὸ ρῆμα ζ ἄ ω χρησιμοποιεῖται πεντάκις ἐν Γαλάτας 2,19-20. Βλ. E. Witt Burton (A critical and exegetical Commentary on the Epistle to Galatians², Edimbourg, 1948, σελ. 134-135). Οὗτος διακρίνει τέσσαρα θεμελιώδεις σημασίας τοῦ ρήματος ζ ἄ ω ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς τοῦ Παύλου: α) «ὑπάρχω, εἶμαι ἐν τῇ ζωῇ» (Α' Θεσσαλονικεῖς, 4, 15, 17. Α' Κορινθίους, 7,39. Β' Κορινθίους, 4,11). Ζῆ ὁ χρι-

στιανός, ὅταν μένη στερεὸς καὶ ἀμετακίνητος ἐν τῇ μετὰ τοῦ Χριστοῦ σχέσει καὶ κοινωνίᾳ (Α' Θεσσαλονικεῖς, 3, 8, 9. Β' Κορινθίους, 6,16. Ῥωμαίους, 9,26). Τὸ ρῆμα ζ ἄ ω χρησιμοποιεῖται καὶ μεταφορικῶς: «εἶμαι εὐτυχής» (Α' Θεσσαλονικεῖς, 3,8. Ῥωμαίους, 7,9). β) Τὸ ρῆμα τοῦτο κέκτηται σημασίαν σωτηριολογικὴν εἰς χωρῖα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, «δικαιωθῆναι» (Γαλάτας, 3,11. Ῥωμαίους, 1,17. Ἡσαΐας, 56,1. Ψαλμός, 97,2). γ) Ἐσχατολογικὴν σημασίαν: ζωὴ μετὰ θάνατον, «κέκτημαι τὴν αἰώνιον ζωὴν» (Α' Θεσσαλονικεῖς, 5,10. Β' Κορινθίους, 13,4. Ῥωμαίους, 14,9). δ) Κέκτηται ἐννοίαν ἠθικὴν καὶ ποιητικὴν, «ζῶ καθ' ὀρισμένον τρόπον» (Ῥωμαίους, 6,2. 8, 12-13. Κολοσσαεῖς, 2,20. 3,7. Τίτου, 2,12. Β' Τιμοθέου, 3,12). Τὴν τελευταίαν ταύτην ἐννοίαν τὸ ρῆμα ζ ἄ ω κέκτηται ἐν ταῖς παραγράφους Γαλάτας, 2,14, 19-20.

12. Γαλάτας, 2,19.

13. Γαλάτας, 2,20.

14. Ῥωμαίους, 1,17. Γαλάτας, 3,11. Ἑβραίους, 10,38.

15. Κολοσσαεῖς, 3,4.

16. Ῥωμαίους, κεφ. 4. Ἑβραίους, κεφ. 11.

17. Γαλάτας, 2,20.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ἢ ΣΤΑΣΙΜΟΤΗΤΑ;

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. **ΙΑΚΩΒΟΥ Σ. ΚΑΡΑΜΟΥΖΗ**
Ἱεροκλήρυκος Ἱ. Μητρ. Μυτιλήνης

Λέγεται πὸς στὸ στρατόπεδο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὑπῆρχε καὶ κάποιος στρατιώτης συνώνυμος μὲ τὸν ἔνδοξο στρατηλάτη, γνωστὸς ὅμως γιὰ τὴ δειλία καὶ τὴν ἀνικανότητά του μπρὸς στὶς πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις τοῦ ἀρχηγοῦ του. Ὅταν τὸ ἔμαθε αὐτὸ ὁ Ἀλέξανδρος, τὸν κάλεσε ἐνώπιόν του καὶ τοῦ ἔδωσε τὴν ἐξῆς διαταγή: Ἡ θ' ἀλλάξεις ὄνομα ἢ τὴ διαγωγή σου!

Συναισθήματα συγκινήσεως καὶ φόβου κατακλύζουν τὴν καρδιά κάθε χριστιανοῦ στὸ ἄκουσμα αὐτοῦ τοῦ τόσο διδακτικοῦ περιστατικοῦ. Τὰ ἴδια συναισθήματα πλημμυρίζουν τὸ «εἶναι» του καὶ κάνουν τὴ σκέψη του δύσκολη στὸ νὰ ἐκφρασθεῖ, καθὼς μιὰ καινούργια χρονιά ἀρχισε νὰ «ξετυλίγεται» μπροστά του.

Ὅνειρα καὶ προσδοκίες, ἐλπίδες καὶ φόβοι, ἀπο-

γοητεύσεις, δυσκολίες καὶ ἐμπόδια πάσης φύσεως ἐρχονται στὸ νοῦ του μὲ τὸ ξεκίνημα τοῦ Νέου Ἔτους. Καὶ μέσα σ' ὅλα αὐτὰ ἡ ὑπαρξὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ὁποία ἐδῶ καὶ εἴκοσι αἰῶνες τώρα ζεῖ καὶ κινεῖται στὴ γήινη πραγματικότητα. Σημαντικὴ λοιπὸν θέσις, ἢ μᾶλλον τὴν πρώτη θέσις, κατέχει τὸ περὶ τῆς πνευματικῆς τῆς ζωῆς ἐρώτημα: Ἡ ζωὴ τοῦ σώματός της —δηλ. ὅλων ἡμῶν ποὺ ἀποτελοῦμε τὸ «γένος τῶν Χριστιανῶν»— θὰ ἔχει ὡς γνώρισμα τὴν ἀνακαίνισις ἢ τὴ στασιμότητα; Κι ἂν, ὁ μὴ γένοιτο, συμβεῖ τὸ δεύτερον ὁ Θεάνθρωπος Κύριος, ὁ Ἀρχηγὸς καὶ τελειωτῆς τῆς πίστεως καὶ ἰδρυτῆς τῆς Ἐκκλησίας, θὰ τηρήσει τὴν ἴδια μὲ τὸν Ἀλέξανδρο στάση καὶ θὰ πεῖ ἢ ν' ἀλλάξεις ὄνομα ἢ τὴν διαγωγή σου; Προβληματισμοὶ καὶ ἐρωτήματα ποὺ ἐκ πρώτης ὄψεως μορεῖ

πίστεως. Ὁ πιστεύων εἰς τὸν Κύριον ἀναγνωρίζει πλήρως τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ Δημιουργοῦ ἐξάρτησιν αὐτοῦ. Ἀπὸ τῆς παρουσίας ἡδὴ ζωῆς ὁ δίκαιος διὰ τῆς ὀσμῆς προκοπῆς αὐτοῦ εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς καθάρσεως καὶ ἀνακαινώσεως πολιτογραφεῖται ἐν τῇ αἰωνίῳ καὶ ἀκαταλύτῳ πόλει, «ἣς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός»¹⁸, προγενόμενος, προαπολαμβάνων καὶ προαισθανόμενος τὰ ἀγαθὰ τῆς μακαρίας καὶ εὐδαίμονος ζωῆς: «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν»¹⁹. Ἡ νέα αὕτη καὶ πνευματικὴ ζωὴ εἶναι ἀπότοκος κατάστασις τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὸν Θεόν, ὁ δὲ ἀναγεννηθεὶς Χριστιανὸς «νόμῳ ἀπέθανεν»²⁰, ἥτοι ἔπαυσε νὰ τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ νόμου. Κατέστη νεκρὸς ὡς πρὸς τὸν νόμον, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως ζῆ νέαν καὶ κρείττονα ζωὴν, πλείονα ἀρεστὴν καὶ εὐπρόσδεκτον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, παρ' ὅσον θὰ ἦτο αὕτη, ἐὰν ἐτήρει ὁ Παῦλος πιστότατα σύνολον τὸν νόμον. Ἰδοὺ τί γράφει περὶ τούτου ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος (354-407): «Ὁ νόμος πάντα κελεύει ποιεῖν τὰ ἐγγεγραμμένα, καὶ τὸν μὴ ποιοῦντα κολάζει. Οὐκοῦν ἅπαντες αὐτῷ τετελευτήκαμεν' οὐδεὶς γὰρ αὐτὸν ἐπλήρωσεν... ὥστερ δὲ τὸν νεκρὸν καὶ τε-

θνεῶτα οὐκ ἔστιν ὑπακούειν ταῖς ἐντολαῖς τοῦ νόμου, οὕτως οὐδὲ ἐμὲ τὸν ἐκ τῆς ἀρᾶς τῆς ἐκείνου τελευτήσαντα»²¹.

γ) Ἀλλ' ἡ ζωὴ τοῦ ἐν Χριστῷ ἀναγεννηθέντος δὲν εἶναι ζωὴ ἀνθρωπίνη, ἣς ὁ ἄνθρωπος θὰ εἶναι ἢ ἀρχὴ καὶ ὁ κύριος: «ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ»²². Εἰς τὸν Χριστιανόν, ὅστις ζῆ διὰ τῆς πίστεως, ἐκκέχεται θεία ζωὴ, ὥστε ὁ ζῶν ἐν Χριστῷ νὰ μὴ ἔχη ἴδιον θέλημα καὶ ἐγώ. Ἡ θέλησις αὐτοῦ εἶναι θέλησις Αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ πάντα πράττει ἐν ἀγάπῃ, ἣτις ἀνακουφίζει τὰς θλίψεις τῆς πολυμόχθου ζωῆς καὶ ἐνισχύει εἰς τὸν ἱερὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος ἀγῶνα. Ὁ τοιοῦτος Χριστιανὸς πάντοτε καὶ ἐν παντὶ ἀναφωνεῖ τὸ τοῦ μακαρίου Παύλου: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός»²³.

(Συνεχίζεται.)

18. Ἑβραίου, 11,10.

19. Λουκᾶ, 17,21.

20. Γαλάτας, 2,19.

21. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Ἰπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολήν, Κεφ. ΙΙ, ζ', MPG., 61, 645.

22. Γαλάτας, 2,20.

23. Αὐτόθι.

24. Ἐφεσίους, 3,17. Πρὸς Β' Κορινθίους, 13,5.

25. Ἑβραίου, 12,2.

26. Γαλάτας, 5,6.

27. Κολοσσαεῖς, 3,4.

28. Πράξεων, 3,15.

νά φαίνονται χιλιοσιπωμένα, αλλά όμως ελάχιστες φο-
ρές συνειδητοποιούμε —ως κληρός και λαός— και
πραγματώνουμε μιὰ ζωντανή πνευματική ζωή. Ἀντί-
θετα τὶς περισσότερες φορές ἔχουμε μεταβάλλει τὴν
ἀληθινὴ ζωή τῆς Ἐκκλησίας σὲ μιὰ νεκρὴ κατάστα-
ση σ' ὅλες τὶς μορφές της, ὅπως στὴ λατρεία, στὰ
ἔργα της, στὴ φιλανθρωπία, στὴ διοίκησή της, στὴν
ὀργάνωση, στὴ πραγματοποίηση τῆς διδασκαλίας της.

Γι' αὐτὸ ἐπιβάλλεται, νομίζω, νὰ ξεκαθαρισθοῦν
ὀρισμένα πράγματα γύρω ἀπὸ τὸ θέμα μας, γιατί
πνευματικὴ ζωὴ δὲ μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ χρησιολογία
ἢ ἡ ὑπόκριση, ἀλλὰ τὸ φρόνημα καὶ ἡ συνέπεια στὴ
ζωή¹. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ εἶναι τὸ παλαιό, ἀλλὰ καὶ τὸ
πάντα νέο καὶ ἐπίκαιρο θέμα τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς
καὶ πολιτείας τοῦ ἀνθρώπου, πού, ὅταν τὸ θίγει κα-
νεῖς, εἶναι ἀνάγκη νὰ προχωρήσει θαρραλέα καὶ νὰ
ἀποκαλύψει ὅλες του τὶς πτυχές.

1. Ὁριοθέτηση τοῦ ὅρου «πνευ- μ α τ ι κ ῆ ζ ω ῆ».

Κατὰ μιὰ πρώτη προσέγγιση, πνευματικὴ ζωὴ εἶ-
ναι ἡ ζωὴ, πού ἀπορρέει ἀπὸ τὸ Πανάγιο Πνεῦμα καὶ
ἀρδεύει τὴν ἀνθρώπινη ὑπαρξη, ὥστε νὰ γνωρίζει τὸ
πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ μεταμορφώνεται
σύμφωνα μὲ τὴν «εἰκόνα» Του. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος
στὸ σημεῖο αὐτὸ δὲν κάνει κανένα διαχωρισμό. Δὲ
λέει δηλαδὴ πὼς ἄλλη εἶναι ἡ πνευματικὴ καὶ ἄλλη
ἡ χριστιανικὴ ζωὴ, γιατί τὸ ἓνα εἶναι προέκταση τοῦ
ἄλλου. Ὅταν ὁ Παῦλος, μιλώντας γιὰ τὸν ἑαυτό του,
λέει πὼς «ζῆ ἐν ἐμοὶ Χριστός»², δὲν ἀποκλείει καὶ τὴ
ζῶσα παρουσία τοῦ πνεύματος, πού «ἐνοικεῖ ἐν ἡμῖν»³.
Ἄρα γιὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο, ἂν κάποιος «Πνεῦμα
Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ»⁴.

Μετὰ τὰ παραπάνω, πνευματικὴ ζωὴ μπορούμε νὰ
ποῦμε χωρὶς κανένα ἐνδοιασμό δὲν εἶναι ἡ «θηρησκευ-
τικὴ» ζωὴ. Γιατί, ὅπως εἶναι γνωστό, τόσο ἡ «θηρη-
σκεία», ὅσον καὶ ἡ «ζωὴ» πού ἀπορρέει ἀπ' αὐτὴν
μπορεῖ νὰ ἐκφράζει ἓνα «μοτίβο» ζωῆς στὰ μέτρα τῆς
ἀνθρώπινης αὐτάρκειας καὶ αὐταρέσκειας ὄχι όμως
καὶ μιὰν ἐσωτερικὴ πληρότητα, πού εἶναι ὁ καρπὸς
τῆς γονιμοποιημένης ἀπὸ τὴ συνάντηση τοῦ ἀνθρώ-
πινου ἐγὼ μὲ τὸ Θεῖο.

Στὴ «θηρησκεία» ὁ Θεὸς πλάθεται ἀπὸ τὸν ἄν-
θρωπο σύμφωνα μὲ τὴν εἰκόνα του σ' ἀντίθεση μὲ

τὴν ὀρθόδοξη παράδοση, κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἄνθρω-
πος εἶναι δημιουργημένος «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁ-
μοίωσιν» τῆς ἀιδιότητος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ζωὴ τῶν με-
λῶν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας ἔχει ὡς πρότυπο
τὴν ζωὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ζωὴ ἀλληλοπεριχώρη-
σης καὶ κοινωνίας προσώπων.

Στὴν θεανθρώπινη κοινωνία τῆς ἁγίας μας Ἐκ-
κλησίας ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ ἀποκτᾷ ἓνα καινούργιο
νόημα. Εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ Θεὸ καὶ ἐ-
νώπιον τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ
Χριστὸ καὶ γιὰ τὸ Χριστό. Εἶναι οἱ σχέσεις ἀνάμεσα
στὸ Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο, γι' αὐτὸ καὶ εἶναι μιὰ ζωὴ
χαρᾶς καὶ ἐσωτερικῆς πληρότητας, ἓνα διαρκὲς πα-
νηγύρι. Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ ἐκ-
φράζει ἀπόλυτα τὴν πνευματικὴ ζωὴ, γιατί ἡ κινή-
τήρια δυνάμει της εἶναι οἱ πύρινες γλώσσες τοῦ Πνεύ-
ματος τῆς Πεντηκοστῆς της καὶ ὄχι κάποιες ἀπρό-
σωπες δυνάμεις τῆς «θηρησκείας» ἢ μιᾶς κάποιας με-
ταφυσικῆς ἀρχῆς.

Πνευματικὴ ζωὴ εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ νέου λαοῦ τοῦ
Θεοῦ, τοῦ λαοῦ τῆς Χάριτος. Εἶναι ὁ τρόπος μὲ τὸν
ὁποῖο ζεῖ, ἐκφράζεται καὶ ἀσκεῖται ἡ ἁγία μας Ὁρ-
θοδοξία. Εἶναι ἡ διαμέσου τῶν συγκεκριμένων «ἐν
Χριστῷ καὶ πνεύματι Ἁγίῳ» ἐμπειριῶν γενικότερη
πεῖρα τῶν χριστιανῶν μέσα στὴ δυναμικὴ ἀνά καὶ διὰ
τοὺς αἰῶνες πορεία τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι, ὅπως ὡ-
ραιότατα ἔχει ὑπογραμμισθεῖ, «ἡ ἀσκησιὴ τοῦ ἀνθρώ-
που πού ἔχει τὸν ἄξονά της στὰ τελευταῖα τοῦ σύμ-
παντος δηλ. στὴν ἐσχατολογία, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ
πλήρη συνειδηση τῆς παρούσας καταστάσεως τοῦ κό-
σμου»⁵. Εἶναι συμπερασματικὰ θὰ λέγαμε ὁ «καρπὸς»
καὶ ὁ «πλοῦτος» τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα στὸν κά-
θε ἄνθρωπο ἄσχετα ἀπὸ τὸν τρόπο πού ἐκφράζεται
ἐξωτερικὰ.

(Συνεχίζεται)

5. Εἰδοκίμων, Π., Ἡ πάλη μὲ τὸν Θεόν, μετ. Ἰ. Κ. Πα-
παδοπούλου, Θεσ)νίκη 1972², σ. 215.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ι Ω Β

✦ Ἡ ζωὴ καὶ τὰ πάθη του ✦

(Τόμοι Α' καὶ Β')

Κυκλοφορεῖ ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Σελίδες 366 καὶ 302. Δραχ. 700 ἕκαστος.

1. Ἰ. Μ. Σερβίωφ καὶ Κοζάνης, ΟΙΚΟΔΟΜΗ, Ἐπετηρὶς
Ἐκκλησιαστικῆ καὶ Φιλολογικῆ, ἐν Κοζάνῃ 1960, σ. 21.

2. Γαλ. 2,20.

3. Ρωμ. 8,11.

4. Ρωμ. 8,9.

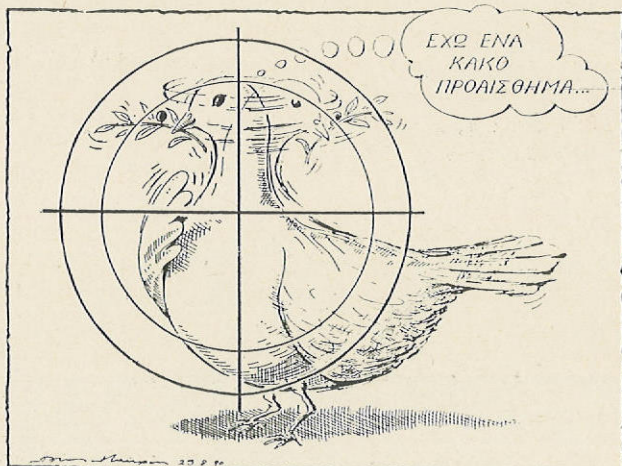
ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

‘Ο καιρός τῶν πολέμων...

...καιρός ἐργασίας ἐστὶ

‘Ο καιρός τῶν πολέμων εἶναι συνήθως καιρός ἀναστατώσεων, καιρός ἀταξίας, καιρός ἀπάτης καὶ αἰσχροκερδέειας, καιρός ἀδιαφορίας. Ἡ συμπεριφορὰ τῶν ἀνθρώπων ἀλλάζει καὶ ἐρμηνεύουν τὴ γνωστὴ μεταφορικὴ ἔκφραση «à la guerre comme à la guerre» (στὸν πόλεμο σὰν σὲ πόλεμο), ὅπως τοὺς βολεύει, καὶ λίγο πολὺ, ὅτι τότε ὅλα ἐπιτρέπονται ἀφοῦ οἱ περιστάσεις διαφέρουν. Ἡ σωστὴ βέβαια ἐρμηνεία αὐτῆς τῆς ἐκφράσεως εἶναι, ὅτι σὲ καιρὸ ἀνάγκης πρέπει νὰ δέχεται κάποιος στωϊκὰ τὶς δοκιμασίες στὶς ὁποῖες τυχὸν θὰ ὑποβαλόταν λόγῳ τῶν περιστάσεων.

Ἄλλη συνέπεια τοῦ καιροῦ τῶν πολέμων εἶναι ἡ ἀπελπισία πού καταλαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους μὴ γνωρίζοντας οὔτε τὸ τέλος οὔτε τὴν ἔκβασή τους. Ἡ ἀπελπισία ὁδηγεῖ σὲ μιὰ γενικὴ παράλυση καὶ ἀδράνεια καὶ ὅλοι περιμένουμε τί τέξεται ἢ ἐπιούσα σκεπτόμενοι, ὅτι «αὔριο ὅλα θὰ εἶναι καλλίτερα» ἢ ἀφήνοντας κάθε σκέψη κατὰ μέρος. Τὸ ἔχουμε ζήσει σὲ ἄλλους πολέμους παλιότερα, τὸ ζοῦμε καθημερινὰ μὲ

Τὸ κακὸ προαἶσθημα ἐπαληθεύτηκε. Ἡ εἰρήνη εἶναι στὸ στόχατρο. Ὁ πόλεμος εἶναι πιά πραγματικότητα. Στίχος τοῦ Ἡλία Μακρῆ ἀπὸ τὴν «Καθημερινή» τῆς 26.8.1990.

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἄναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

τὴ χθεσινὴ κρίση καὶ τὸ σημερινὸ πόλεμο (τοῦ Κόλπου).

Παράλληλα ὅμως ζοῦμε καὶ μιὰ ὑπερβολικὴ κινητικὴ ὁρμή σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα. Ὅχι μόνο στὰ κράτη τῶν ἐμπολέμων. Ὅχι μόνο στοὺς μαχομένους ἀλλὰ καὶ στοὺς ἀμάχους. Στὸ μέτωπο καὶ στὰ μετόπισθεν. Στὴν ἡγεσία καὶ στὴ βάση. Ἡ ἐργασία εἶναι σκληρὴ. Εἴτε στὶς ἀσκήσεις προετοιμασίας εἴτε στὶς συρράξεις εἴτε στὴν ἐπίθεση εἴτε στὴν ἄμυνα. Ὁ πόλεμος ἀπαιτεῖ πλήρη ἐπαγρύπνηση. Δὲν συγχωρεῖ ἀμέλειες. Ἀπὸ ὅλους ἀπαιτεῖ νὰ δώσουν πάρα πάνω ἀπ' αὐτὸ πού μποροῦν. Στὸν πόλεμο πρέπει νὰ τὰ δώσουν ὅλα ἀν θέλεις νὰ κερδίσεις ἔστω καὶ τὸ ἐλάχιστο.

Ἄγωνιστικὸ φρόνημα

Ἔτσι ἐξηγεῖται ἄλλωστε γιατί στὴ θρησκευτικὴ φιλολογία καὶ ἰδιαίτερα τὴ χριστιανικὴ οἰκονομία τοῦ πολέμου, τῆς μάχης, τοῦ ἀγῶνα παίρνουν πρωτεύουσα θέση καὶ ἐπέχουν θέση παραδείγματος γιὰ τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνες. Δὲν ἔχετε παρὰ νὰ ἀνοίξετε μιὰ ὁποιαδήποτε Κοινοκοντάσια Παλαιᾶς ἢ Καινῆς Διαθήκης στὶς λέξεις ἀγών, ὅπλα, πολεμεῖν, πόλεμος κ.τ.τ. Ἀλλὰ καὶ σὲ βιβλία πνευματικοῦ καταρτισμοῦ οἱ τίτλοι μᾶς προδιαθέτουν γιὰ ὀρατοὺς καὶ ἀοράτους πολέμους.

Ἐνῶ πάγια γραμμὴ στὶς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων σχέσεις εἶναι ἡ εἰρήνη, στὰ πνευματικὰ θέματα κηρύσσεται ἀμειλικτὸς πόλεμος καὶ ἀπαιτεῖται ἀγῶνας συνεχής. Τὸ πᾶν ἐγχείεται στὸ νὰ κρατήσῃ ὁ ἀνθρώπος τὸ ἀγωνιστικὸ του φρόνημα. Ὅσο ὁ πόλεμος φουντώνει τόσο πιὸ ἀναγκαία γίνεται ἡ ἐργασία καὶ ὄχι ἡ ἀνάπαυση. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπέγραψα τὸ σημερινὸ ἄρθρο σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸν τίτλο τῆς πρώτης παραγράφου: «Ὁ καιρός τῶν πολέμων καιρός ἐργασίας ἐστὶ».

Οἱ τίτλοι αὐτοὶ δὲν εἶναι καθ'αἴρετοι. Προέρχονται ἀπὸ καιμενο πού μοῦ εἶχε ἐμπνεύσει πολλὴ ἐλπίδα καὶ

πολλή δύναμη σὲ καιροὺς δύσκολους. Τὸ ὄρημα τυχαῖα (;) σὲ παλιὸ ἡμερολόγιό μου πού ἐφαγγα τίς σελίδες του τὴν παραμονὴ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου στὸν Κόλπο. Δυστυχῶς δὲν εἶχα ἀναγράψει τὴν πηγὴ αὐτοῦ τοῦ γεροντικοῦ σ π ι γ μ ε ι ο τ ὺ π ο υ . Ἐλπίζω νὰ ἐπανορθώσω τὴν ἔλλειψη αὐτὴ μελλοντικά. Τὸ μεταφέρω ἔτσι ὅπως τὸ εἶχα ἀντιγράψει τότε:

- Τί ποιήσω Πάτερ, ὅτι οἱ πόλεμοι θλίβουσι με καὶ σφίγγουσι κατ' ἐμοῦ;
- Ἀδελφέ, ὁ καιρὸς τῶν πολέμων καιρὸς ἐργασίας ἐστὶ· μὴ παραλυθῆς ἀλλ' ἐργασαι' πολέμησον· ὅταν σφίγῃ ὁ πόλεμος σφίγξον καὶ σύ, κράζων· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, σὺ βλέπεις τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὴν θλίψιν μου.

Μὲ τὸ «πόλεμοι» ἐνοοῦνται ἐδῶ οἱ π ε ι ρ α σ μ ο ἰ πού μᾶς πολεμάνε καὶ ὀφείλουμε καὶ μεῖς νὰ τοὺς πολεμήσουμε. Δὲν ἀντιμετωπίζονται ὡς κάτι τὸ εὐκολο ἀπὸ τὸν ἐρωτῶντα. Ἡ διάθεσή του εἶναι νὰ κάνει κάτι. Ἡ ἐρώτηση δὲν τίθεται ἀκαδημαϊκῶς. Ἐρχεται μὲ τὴν πρόθεση κάτι νὰ κάνει καὶ ὄχι νὰ τὰ παρατήσῃ. Ἡ κατάσταση ὅπως τὴν περιγράφει εἶναι πολὺ σφιχτὴ καὶ καταπιεστικὴ. Δὲν ἔχει πολλὰ περιθώρια.

Προϋπόθεση γιὰ ν' ἀντιμετωπίσει αὐτὴ τὴν κατάσταση εἶναι νὰ μὴν παραλύσει, νὰ μὴ ρίξει τὰ χέρια κάτω καὶ νὰ ἐργασθεῖ, νὰ καταπιαστεῖ μὲ κάτι καὶ νὰ πολεμήσῃ: «Τί ποιήσω;» «Μὴ παραλυθῆς ἀλλ' ἐργασαι' πολέμησον» τοῦ ἀποκρίνεται ὁ Γέροντας. Κι ἀντὶ τὰ χέρια του νὰ παραλύσουν, ὅταν σφίξῃ ὁ πόλεμος, τοῦ ὑποδεικνύει νὰ σφιχτεῖ κι αὐτός, νὰ σφίξῃ τίς παλάμες του γιὰ νὰ κυλήσῃ τὸ αἷμα πρὸ γρήγορα στὸν ὄργανισμό του καὶ νὰ πάρει δύναμη γιὰ τὸν πόλεμο. Ἡ τέχνη εἶναι «ὁμοιοπαθητικὴ»...

Ἐπάρχει πάντα κάποιος πού περπατεῖ στὸ πλάι σου

Καθὼς οἱ πειρασμοὶ καὶ οἱ πόλεμοι αὐτοὶ διεξάγονται συστηματικὰ ἐκ μέρους τῶν ἀντιπάλων, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο θὰ πρέπει νὰ γίνῃ καὶ ὁ δικός μας πόλεμος. «Ἐργασαι!» Ἀπαιτεῖται συστηματικὴ ἐργασία. Στὴν πίεση πρέπει ν' ἀντιτάξεις πίεση. Δὲν γίνεταί νὰ ἐνδώσεις, πρέπει νὰ σφιχτεῖς καὶ σύ. Ὅλ' αὐτὰ πρέπει νὰ γίνουν, ἀλλὰ δὲν φθάνουν... Στὴ μεγάλη στιγμή τῆς πάλης πρέπει νὰ ἀισθανθεῖς ὅτι δὲν

εἶσαι μόνος. Στὴν ἀπελπισία σου πρέπει νὰ θγάλεις φωνή, νὰ κράξεις, νὰ βοήσεις, νὰ καλέσεις σὲ βοήθεια (βοή + θέω = τρέχω, δηλαδή, στὴ βοή τῆς μάχης) τὸν Κύριο. «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, σὺ βλέπεις τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὴν θλίψιν μου».

Τὸ νὰ φθάσεις ὅμως νὰ κράξεις καὶ νὰ προσευχηθεῖς στὸ Θεὸ «χρήζει ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς ἀγῶνος», καὶ ὅπως λέγει ὁ Ἀββᾶς Ἀγάθων (Λόγος θ') «οὐκ ἔστιν ἕτερος κάματος, ὡς τὸ εὐχᾶσθαι τῷ Θεῷ». «Γιατὶ πάντα, ὅταν ὁ ἄνθρωπος θέλει νὰ προσευχηθεῖ, πασχίζουν οἱ ἐχθροὶ νὰ τὸν ξεστρατίσουν ἀπ' αὐτὸ τὸ χρέος. Ἐπειδὴ ξέρουν ὅτι τὸ μεγάλο τους ἐμπόδιο εἶναι ἡ προσευχὴ στὸ Θεό. Καὶ κάθε τρόπο ζωῆς ἂν μετέλθει ὁ ἄνθρωπος, ἐγκαρτερώνοντας, ἀποχτᾶ ἀνάπαυση. Ἀλλὰ ἡ προσευχὴ, ἕως τῆ στερνῆ μας πνοῆ, χρειάζεται ἀγῶνα» (Εἶπε Γέρων... Ἀθήναι 1974, σ. 34).

Γιὰ νὰ κάνεις λοιπὸν πόλεμο χρειάζεται καὶ ἄλλος πόλεμος ὥστε νὰ εἶσαι πάντα ἐτοιμοπόλεμος. Τὸ μεγάλο ὀϊδῶμα τῆς ἀσκητικῆς πρακτικῆς εἶναι ὅτι «διὰ γὰρ τῶν πολέμων προκόπτει ἡ ψυχὴ», καθὼς λέγεται ἀπὸ τὸν Ἀββᾶ Ποιμένα γιὰ τὸν Ἀββᾶ Ἰωάννη τὸν Κολοβό, ὅτι τοῦ συνέστησε ἄλλος Γέροντας, ὅταν ἐκεῖνος ὁ Ἰωάννης δηλαδή, τοῦ ἀνέφερε «ὅτι παρεκάλεσε τὸν Θεόν, καὶ ἤρθη τὰ πάθη ἀπ' αὐτοῦ καὶ γέγονεν ἀμέριμος», νὰ παρακαλέσει τὸν Θεὸν «ὥστε τὸν πόλεμόν σου ἐλθεῖν».

— «Παρακάλεσε λοιπὸν. Καὶ ὅταν ἦλθε ὁ πόλεμος, ποτὲ δὲν ξαναζήτησε πλέον νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπ' αὐτόν. Ἀλλὰ ἔλεγε: Δός μου, Κύριε, ὑπομονὴ στους πειρασμούς (δός μοι Κύριε, ὑπομονὴν ἐν τοῖς πολέμοις» Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ, Λόγος ιγ', Εἶπε Γέρων... Ἀθήναι 1974, σ. 107 - 108).

Πόλεμος καὶ εἰρήνη

Τὸ ζήτημα θέδαινα εἶναι καὶ ἐμεῖς νὰ ἔχουμε τὴν ταπεινώση καὶ τὴν ὑπακοή ν' ἀκούσουμε τὴ συμβουλή πού μᾶς δίνουν οἱ Γέροντες, εἴτε ἕμμεσα εἴτε ἄμεσα, γιατί σημασία ἔχει ὄχι νὰ πεῖ ὁ Γέροντας κάτι ἀλλὰ νὰ τὸ κάνεις. Πολλοὶ προστρέχουμε ζητώντας «τί ποιήσω;» ἀλλὰ λίγοι ἀπὸ μᾶς ἀκολουθοῦμε τὸ πρόσταγμα: «μὴ παραλυθῆς ἀλλὰ ἐργασαι' πολέμησον σφίγξον καὶ σὺ κράζων...».

Ἄν ὅμως μιλήσαμε σήμερα γιὰ «πολεμικὲς τέχνες» καὶ ἀναφερθήκαμε στὸν καιρὸ τῶν πολέμων ὡς

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΙΣ

(Τρόποι ποιμαντικής προσεγγίσεως τοῦ ἱερέως - ἡμερηίου μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἀσθενῶν)

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΔΑΝΙΗΛ ΣΑΠΙΚΑ
Θεολόγου - Γεν. Ἱατροῦ - Ἱεροκέρυκος

Ἡ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις θὰ γίνεται εἴτε διὰ τῆς συνεργασίας μετὰ τῆς Κοινωνικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ ἰδρύματος εἴτε ἐκ τοῦ ταμείου πενήτων ἀσθενῶν, τὸ ὁποῖον θὰ ἔχη ὁ Ἱερεὺς κατόπιν καὶ τῆς ἐγκρίσεως τῆς Διοικήσεως τοῦ Νοσοκομείου. Ἡ διαχείρισις δέον νὰ γίνεται ὑπὸ ἐπιτροπῆς καὶ συμφώνως πρὸς τὰς κειμένας διατάξεις περὶ «φιλοπτώχων ταμείων». Διὰ νὰ ἐπιτύχη ἡ προσπάθεια αὕτη δέον ὁ ἱερεὺς νὰ ἔχη ἐπιβληθῆ διὰ τοῦ κύρους του εἰς τὴν Διοίκησιν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔχη τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην τῶν πιστῶν. Ὁ τρόπος οὗτος φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως δύσκολος καὶ ἀνέφικτος, ἀλλὰ ὁ εὐσεβὴς καὶ φωτισμένος κληρικὸς δύναται πολλὰ νὰ ἐπιτύχη διὰ τῆς Θείας Χάριτος, ἄλλωστε δὲν πρόκειται νὰ λυθοῦν τὰ οἰκονομικὰ προβλήματα τῶν ἀσθενῶν μας, ἀλλὰ ὁ τρόπος αὐτὸς δημιουργεῖ τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὸν σεβασμὸν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀσθενῶν ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἱεροῦ Κλήρου.

Μέροσ Β'.

Τρόποι προσεγγίσεως τοῦ Ἱερέως μετὰ τοὺς ἀσθενεῖς τῆ βοηθείᾳ ἄλλων προσώπων.

1) Εἶναι εἰς πάντας γνωστὸν ὅτι ὅσον καλὸς καὶ ἱκανὸς καὶ ἂν εἶναι ὁ κληρικὸς ἄνευ τῆς συμμετοχῆς καὶ τῆς βοηθείας τῶν εὐσεβῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας τῶν λαϊκῶν, δὲν δύναται νὰ ἔχη σπουδαῖα ἀποτελέσματα εἰς τὴν ποιμαντικὴν τῶν ἀσθενῶν, καθόσον αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες τοῦ καλοῦ ποιμένου εἶναι οἱ λαϊκοί. Διότι δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ ἱερεὺς νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ ἀσθενεῖς, οἵτινες ἐπὶ πολλὰ ἔτι

εὐρίσκονται μακρὰν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπιτυγχάνεται δὲ αὕτη ἡ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν εὐσεβῶν λαϊκῶν χριστιανῶν καὶ δὴ καὶ μετὰ τῶν εὐσεβῶν ἀδελφῶν Νοσοκόμων, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ διακρίνονται καὶ διὰ τὴν εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν χρηστὸν χαρακτήρα αὐτῶν, καθὼς καὶ μετὰ ἄλλα εὐσεβῆ πρόσωπα. Πρὸς τοῦτο, δέον νὰ ὑπάρχη προσεκτικὴ συνεργασία μετὰ τοῦ Γραφείου τῆς Διευθυνούσης Ἀδελφῆς, ἐὰν βεβαίως ὑπάρχουν κατάλληλα πρόσωπα, καθὼς καὶ μετὰ ἄλλας ἀδελφὰς Νοσοκόμους. Πρέπει ὁ ἱερεὺς νὰ διακρίνη ποῖαι ἐκ τῶν ἀδελφῶν εἶναι εὐσεβεῖς, ἀλλὰ καὶ ἔχουν ἔφεσιν πρὸς Ἱεραποστολήν.

Εἰς αὐτάς, λοιπὸν, τὰς ἀδελφὰς θὰ ἀναθέτῃ ὁ ἱερεὺς τὴν προετοιμασίαν τῶν ἀσθενῶν πρὸς Ἱερὰν ἐξομολόγησιν. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ δέον νὰ ὑπάρχουν μία ἢ δύο τοῦλάχιστον τοιαῦτα ἀδελφαὶ εἰς ἕκαστον ὄροφον τοῦ Νοσοκομείου. Αἱ ἀδελφαὶ αὗται θὰ ἀναλάβουν τὸ ἔργον αὐτό, κατόπιν ἐιδικῆς προετοιμασίας καὶ θὰ ἐνημερώνουν τὸν ἱερέα ἀπευθείας ἢ διὰ τοῦ Γραφείου προϊσταμένης τοῦ τμήματος.

Ἡ μέθοδος αὕτη εἶναι δύσκολος, διότι δὲν ὑπάρχουν πάντοτε τὰ κατάλληλα σήμερον πρόσωπα, ἀλλὰ εἶναι ἡ πλέον ἀποτελεσματικὴ, καθόσον αἱ ἀδελφαὶ εἶναι τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἀποκτοῦν περισσότερον παντὸς ἄλλου προσώπου εἰς τὰ Νοσοκομεία τὸν σεβασμὸν, τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην τῶν ἀσθενῶν. Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ὁ ἱερεὺς θὰ ἔχη μία γενικὴν εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῶν ἀσθενῶν ἐκάστου ὀρόφου τοῦ Νοσοκομείου, συγχρόνως δὲ θὰ βοηθῆται σπουδαίως εἰς τὸ ποιμαντικὸν τοῦ ἔργου.

2) Δεύτερος τρόπος εἶναι αἱ διάφοροι Λιτανεῖαι κατὰ τὰς Δεσποτικὰς καὶ Θεομητορικὰς ἑορτὰς ἢ ἑορτὰς ἁγίων. Κατ' αὐτάς ὁ ἱερεὺς τῆ συνεργασίᾳ τῆς Διευθυνούσης Ἀδελφῆς καὶ ἄλλων ἀδελφῶν Νοσοκόμων δύναται νὰ ἐπισκέπτεται τοὺς ἀσθενεῖς καὶ νὰ κάμνῃ ἐιδικὴν δέησιν εἰς τοὺς ὀρόφους ἐνῶ αἱ ἀδελφαὶ θὰ ψάλλουν διαφόρους Ἐκκλησιαστικὸς ὕμνους καὶ οἱ ἀσθενεῖς θὰ ἀσπάζονται τὴν Ἱερὰν εἰκόνα πού θὰ λιτανεύῃ ὁ Ἱερεὺς. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, ἀφ'

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 39 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 τεύχους.

καιρὸ ἐργασίας, δὲν θὰ πρέπει νὰ πάψουμε νὰ παρακαλοῦμε τὸν Ἀρχοντα τῆς Εἰρήνης «ὕπερ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου», πού τόσο τὴν ἔχουμε ἀνάγκη στίς δύσκολες μέρες πού ζοῦμε καὶ τόσο κακοπαθεῖ στοὺς καιροὺς μας.

Καλὴ Σαρακοστή!

ένος μὲν θὰ δύναται ὁ ποιμὴν νὰ ἐπικοινωνῇ κατὰ τρόπον πανηγυρικὸν μετὰ τῶν ἀσθενῶν του, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ ἀσθενεῖς θὰ παρηγοροῦνται διὰ τῆς Θείας Χάριτος καὶ αἰσθήματα πίστεως, ἐλπίδος καὶ αἰσιοδοξίας θὰ πλημμυρίζουν τὰς καρδίας των.

3) Ἄλλο μέσον τὸ ὁποῖον δύναται νὰ χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν προσέγγισίν του μετὰ τῶν ἀσθενῶν ὁ ἱερεὺς εἶναι ἡ ψυχαγωγία τῶν ἀσθενῶν καὶ τὸ καλὸν χριστιανικὸν ἔντυπον.

Δύναται, ἐὰν θέλῃ, ὁ ἱερεὺς νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν Διοίκησιν τοῦ Νοσοκομείου νὰ τοῦ ἀναθέσῃ τὴν εὐθύνην τῆς ψυχαγωγίας τῶν ἀσθενῶν. Νὰ ὀργανώσῃ ἑορτὰς εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τοῦ Νοσοκομείου μετὰ τὴν συνεργασίαν λαϊκῶν εἴτε τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων εἴτε τῶν χριστιανικῶν Ὁμάδων. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ δύναται καὶ νὰ ἐλέγξῃ τὴν ψυχαγωγίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔρχεται εἰς προσωπικὴν ἐπικοινωνίαν μετ' ὄλων τῶν ἀσθενῶν. Εἰς τὸ τέλος ἡμπορεῖ νὰ τοὺς ἐκφωνήσῃ μικρὰν ὁμιλίαν μετὰ περιεχόμενον πρὸς αὐτοὺς νομίζει κατάλληλον διὰ τὴν περίπτωσιν.

Τὰ χριστιανικὰ βιβλία καὶ ἔντυπα δύναται νὰ ἀναπληρώσουν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ ἐπετύγγανε ὁ προφορικὸς λόγος καὶ νὰ ὠδηγήσουν τὸν ἀσθενῆ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Του.

4) Τέταρτος τέλος τρόπος προσεγγίσεως εἶναι τὰ διάφορα εὐσεβῆ πρόσωπα τὰ ὁποῖα δύναται νὰ βοηθήσουν εἰς τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον τοῦ ἱερέως. Ταῦτα εἶναι αἱ κυρίαί Προνοίαι, αἱ ὁποῖαι ἐπισκέπτονται κατὰ τακτὰ χρονικὰ διαστήματα τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς βοηθοῦν ἠθικῶς καὶ οἰκονομικῶς. Οἱ διάφοροι κύκλοι μελέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ τῶν Χριστιανικῶν Ὁμάδων. Ὅλας αὐτὰς τὰς δυνάμεις ὁ καλὸς καὶ δραστήριος ἱερεὺς δύναται καταλλήλως νὰ ἀξιοποιήσῃ εἰς τὸ ἱεραποστολικὸν του ἔργον μετὰ τῶν ἀσθενῶν. Ἀκόμη δέ, δύναται ὁ κληρικὸς καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀσθενεῖς νὰ ἔχῃ ὡς βοηθοὺς καὶ συνεργάτας του, καθόσον οὗτοι εὐρίσκονται μαζὶ μετὰ τοὺς ἄλλους ἀσθενεῖς καὶ εἶναι πολὺ εὐκόλον νὰ τοὺς πλησιάσουν. Δύναται καὶ ὡς κανόνα νὰ τοὺς ἀναθέσῃ τὴν προετοιμασίαν ἄλλων ἀσθενῶν πρὸς Ἱερὰν Ἐξομολόγησιν. Τὸ ἀνωτέρω τὸ ἐκαλλιέργησα εἰς τὸ Νοσοκομεῖον καὶ εἶχε λαμπρὰ ἀποτελέσματα, καθόσον οἱ ἴδιοι οἱ ἀσθενεῖς ἔφερον ἄλλους πρὸς Ἱερὰν Ἐξομολόγησιν τοὺς ὁποίους δὲν ἠδύναντο ἄλλοι νὰ πλησιάσουν.

Οἱ ἀνωτέρω τρόποι ἐπικοινωνίας τοῦ Ἱερέως μετὰ τῶν ἀσθενῶν ἐφαρμόζονται ἐπὶ τριάκοντα καὶ

πλέον ἔτη εἰς τὸ Νοσοκομεῖον μετὰ ἀξιόλογα ἀποτελέσματα, ἀφοῦ μέγαν ποσοστὸν τῶν ἀσθενῶν εἰς τὸ Νοσοκομεῖον ἐξομολογοῦνται καὶ ἐπιστρέφουν εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἠθικὸν τους καὶ ἡ ἐν γένει ψυχολογικὴ κατάστασις αὐτῶν χάρις εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Κυρίου καὶ τὰς φροντίδας πάντων τῶν ἐν τῷ ἰδρύματι διακονούντων εἶναι εἰς ἱκανοποιητικὸν βαθμὸν ἐν σχέσει μετὰ ἄλλους ἀσθενεῖς, μολοντοὶ οἱ ἀσθενεῖς μας πάσχουν ἐκ τῆς ἐπαράτου νόσου τοῦ καρκίνου.

Τέλος οἱ ἀνωτέρω τρόποι πνευματικῆς ἐργασίας ἀναφέρονται ἐνδεικτικῶς, διότι ὅταν ὁ ἱερεὺς εἶναι εὐλαβὴς καὶ φωτισμένος καὶ θέλῃ νὰ ἐργασθῇ ἱεραποστολικῶς καὶ διακατέχεται ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὸν πάσχοντα ἄνθρωπον καὶ ἀδελφόν μας, τότε ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἐλέους ὁ Ὅποιος «ἔατο πάντα» θὰ τὸν φωτίξῃ νὰ ἀνακαλύπτῃ καὶ νέους τρόπους πνευματικῆς ἐργασίας. Διότι ὑπόδειγμα τοῦ καλοῦ ποιμένου δὲν εἶναι ἄλλος παρὰ ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ὁ Ὅποιος δὲν ἀπωθεῖ οὐδένα ἀπ' ὅσους πλησιάζουν κοντὰ Του διὰ νὰ στηριχθοῦν εἰς Αὐτὸν μετὰ ἐμπιστοσύνην καὶ ταπεινώσιν· ὁ Θεὸς ὁ Ὅποιος ὑπέσχθη, ὅτι θὰ εὐλογήσῃ τὰς προσπάθειάς ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἀγωνίζεται εἰς τὸ ὄνομα Του, τοῦ «καλοῦ καὶ πιστοῦ οἰκονόμου».

(Τέλος)

Τὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἔχει καὶ τὴν ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ τῶν βιβλίων:

★ ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ περὶ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ, μετὰ στόχασμας πνευματικῆς καὶ κατὰ νῦν εἰς κάθε κεφάλαιον. Προνοία τοῦ Μητροπολίτου Γρεβενῶν Σεργίου.

★ Η ΖΩΗ ΕΚ ΤΑΦΩΝ. Αἰθνητικὴ μαρτυρία τῆς θαυμαστῆς φανερώσεως τῶν ἁγίων Ραφαήλ, Νικολάου καὶ Εἰρήνης. Τοῦ ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη (νῦν Μητροπολίτου Λαρίσης).

★ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΛΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ, ἡ πῶς οἱ ἐξελικτικοὶ ἐλίσσονται γιὰ νὰ πείσουν ὅτι τὰ εἶδη ἐξελίσσονται. Τοῦ Γιάννη Κωστόφ, φυσικοῦ.

★ ΠΕΡΠΑΤΩΝΤΑΣ ΣΤΟ ΦΩΣ. Ὁδοιπορικὸ στοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ στὸ Σινᾶ. Τῆς Κασσιανῆς Πανουτσπούλου.

Γράφατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶ 1 - 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, πλατ. Κλαυθμώνος, τηλ. 322.8637.

Η ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ *

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

2) Β' Διεθνὲς Σεμινάριο.

Τὸ 1987, μὲ πρωτοβουλία τῆς ΠΕΓ, ὁργανώθηκε ἕνα δεύτερο διεθνὲς σεμινάριο «Συλλόγων Πρωτοβουλίας Γονέων», ποῦ ἀσχολήθηκε μὲ τὰ «καυτὰ» προβλήματα, ποῦ δημιουργοῦνται μὲ τὴν αὐξημένη δραστηριότητα τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας στὸ χῶρο τῆς Εὐρώπης. Γιὰ τὴν ἐνημέρωση τοῦ κοινοῦ ἐκδόθηκε τὸ ἀκόλουθο «Ψήφισμα»:

«Τὰ μέλη τοῦ Β' Σεμιναρίου Συλλόγων Πρωτοβουλίας Γονέων (Σκαφιδιὰ Ἡλείας - Ζάκυνθος - Πρέβεζα - Ναύπακτος - Κόρινθος - Ἅγιος Ἰερόθεος Μεγάρων - Ἀθήνα, 25.8 - 7.9.1987) ἀπευθύνονται στὶς Ἐκκλησίες καὶ στὶς Κυβερνήσεις τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ἐπισημαίνουν ὅτι οἱ νέες ψευδοθρησκευτικὲς, ἀποκρυφιστικὲς καὶ ἰδεολογικὲς κινήσεις καταπατοῦν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ τὶς βασικὲς ἀρχὲς δημοκρατίας.

Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε:

1. Ἡ κίνηση τοῦ Μούν ἔχει μόνον μεταβάλλει τοὺς ἀνθρώπους ὁπαδούς της σὲ σκλάβους, ἀλλὰ καὶ συνεργάζεται σὲ παγκόσμιο ἐπίπεδο μὲ ἀκραῖες πολιτικὲς ομάδες, καὶ ἔχει διακηρύξει σὰν δόγμα της, ὅτι: "ὁ Θεὸς κατεψήφισε τὴν δημοκρατία".

2. Ἡ ὁργάνωση ΝΕΑ ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ, ποῦ προσέρχεται ἀπὸ τὸν λατινοαμερικανικὸ ἀποκρυφισμό, θέλει νὰ οἰκοδομήσῃ σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχὲς τοῦ Ἀρχηγοῦ ἕνα κόσμο, στὸν ὁποῖο ὅλοι θὰ ὀφείλουν νὰ ἀκολουθοῦν τὰ δόγματα τῆς ἀποκρυφιστικῆς αὐτῆς αἱρέσεως καὶ τὴν ἰδεολογία τοῦ "ἀρχηγοῦ".

3. Ὑπάρχουν οἱ ὀνομαζόμενες σατανιστικὲς ὁργανώσεις, οἱ ὁποῖες μάλιστα ἐντυπωσιάζουν ὅλο καὶ περισσότερο νέους ἀνθρώπους· λατρεύουν τὸν σατανᾶ, ὡς σύμβολο τῆς βίας καὶ τῆς δυνάμειος, καὶ δὲν διστάζουν νὰ προβαίνουν στὰ πλαίσια τοῦ τελετουργικοῦ τους, ἀκόμη καὶ σὲ θανατώσεις, ὅπως συνέβη ἤδη σὲ πολλὰς χῶρες τῆς Εὐρώπης.

4. Καταβάλλεται προσπάθεια, νὰ δημιουργηθῇ κάτω ἀπὸ τὸν μανδῦα ἀρχαίων ἐλληνικῶν θεῶν καὶ ἀρχαίων συμβόλων, μίᾳ ἐνιαίᾳ παγκόσμιᾳ ἐξουσίᾳ, ποῦ

δῆθεν νὰ ὑπηρετῇ τὴν εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου. Ἐναν τέτοιον κίνδυνο βλέπουν τὰ μέλη τοῦ σεμιναρίου νὰ ὑποκρύπτεται στὴν ἐταιρεία "Ὀλυμπος", γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς ὁποίας καταβάλλεται προσπάθεια νὰ κερδηθοῦν ἐπιφανῆ πρόσωπα τοῦ καιροῦ μας.

Τὰ μέλη τοῦ Β' Διεθνoῦς Σεμιναρίου φέρουν στὴν μνήμη τους τὴν Γκαμπριέλλε Χοῦμπερ, μέλος τοῦ Α' Σεμιναρίου Συλλόγων Πρωτοβουλίας (Σκαφιδιὰ Ἡλείας 1984), τὴν ὁποία ἐφόνησε τὸ 1986 ὁ γιὸς της, ποῦ εἶχε ἐπαφή μὲ τὴν αἵρεση SCIENTOLOGY. Στὴν πράξη αὐτοῦ τοῦ νέου βλέπουμε μίᾳ σαφῆ ἐνδειξη, ὅτι μερικὲς ἀπὸ τὶς νέες αἱρέσεις δὲν προσφέρουν στοὺς ἀνθρώπους ψυχικὴ ὑγεία (ὅπως ὑπόσχονται), ἀλλὰ ψυχικὴ καταστροφή· δὲν προσφέρουν ἀληθινὴ ἀνθρώπινη ἐπικοινωνία, ἀλλὰ μίσος, βία καὶ καταστροφή τῆς ζωῆς.

Ἐψηφίσθη τὴν 1η Σεπτεμβρίου 1987

Ὁ Ἐπίτιμος Πρόεδρος

Μητροπολίτης Ἡλείας Γερμανός

Τὸ Προεδρεῖον

F. W. HAACK

Καθηγητῆς Θρησκευολόγος

Ἀγτώνιος Ἀλεβιζόπουλος

Δρ. Θ., Δρ. Φ.».

Ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία καὶ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα.

Τὸ Β' Διεθνὲς Σεμινάριο ἀσχολήθηκε καὶ μὲ τὸ βασικὸ θέμα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Συνήθως θεωροῦμε πὼς οἱ αἱρέσεις καὶ παραθρησκευτικὲς ομάδες εἶναι θρησκευτικὲς μειονότητες, ποῦ καταπιέζονται ἀπὸ μέρος τῆς πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ὅμως λίγοι γνωρίζουν πὼς οἱ ομάδες αὐτὲς δὲν σέβονται στοιχειώδη ἀνθρώπινα δικαιώματα τῶν ὁπαδῶν τους καὶ δὲν παρουσιάζουν τὸ ἀληθινὸ τους πρόσωπο στὸ κοινόν. Παρουσιάζονται μὲ διάφορα προσώπετα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ παγιδεύονται ἀνύποπτοι πολῖτες. Σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις λοιπὸν οἱ ομάδες αὐτὲς χρησιμοποιοῦν τὴ θρησκευτικὴ ἐλευθερία ὄχι γιὰ νὰ προστατευθοῦν ἀνθρώπινα δικαιώματα, ἀλλὰ γιὰ νὰ καταπατηθοῦν δικαιώματα καὶ νὰ μείνει

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 23 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 τεύχους.

τὸ εὐρύτερο κοινὸ ἐντελῶς ἀνυπεράσπιστο μπροστὰ στὶς ἀνέντιμες μεθοδεύσεις αὐτῶν τῶν ομάδων.

Αὐτὰ ἀποδεικνύουν πῶς πρέπει νὰ προσδιορισθοῦν οἱ προϋποθέσεις ἐκεῖνες, πού εἶναι ἀπαραίτητες, στὴν περίπτωση πού μιὰ ομάδα ἐπικαλεῖται τὴν ἐλευθερία τῆς λατρείας, πού καὶ τὸ ἐλληνικὸ Σύνταγμα ἐγγυᾶται στὶς λεγόμενες «γνωστὲς θρησκείες», ὅταν ἡ λατρεία τους δὲν προσκρούει στὴ δημόσια τάξη καὶ στὰ χρηστὰ ἦθη καὶ ὅταν οἱ ἴδιες δὲν ἀσκοῦν ἀθέμιτο καὶ ἀνέντιμο προσηλυτισμὸ.

Σ' αὐτὸ τὸ θέμα ἀναφέρεται ἡ ἀκόλουθη «Δήλωση» τοῦ Β' Διεθνoῦς Σεμιναρίου, στὸ ὁποῖο ἀναφερθήκαμε.

Δ Η Λ Ω Σ Η

Ὁ «Σύλλογος Πρωτοβουλίας Γονέων διὰ προστασία ἔναντι ψυχικῆς ἐξαρτήσεως καὶ θρησκευτικοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ» (Μόναχον) καὶ ἡ «Πανελλήνιος Ἐνωσις Γονέων γιὰ τὴν προστασία τῆς Οἰκογενείας καὶ τοῦ ἀτόμου» (Ἀθήναι) χαιρετίζουν τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ο.Η.Ε. ἐξέδωσε ἀπόφαση ὑπὲρ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, παρὰ τὴν ἀκτίδραση ἐθνικοθρησκευτικῶν καὶ ἀντιθρησκευτικῶν κρατῶν.

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο οἱ ὡς ἄνω Σύλλογοι ἐκφράζουν τὴν ἐλπίδα ὅτι τώρα θ' αὐξήθῃ ὁ ἔλεγχος, ὥστε θρησκευτικὲς ἢ θρησκευτικὰ προσανατολισμένες ὁργανώσεις καὶ θρησκευτικοὶ ὁδηγοὶ νὰ σέβονται περισσότερο τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα.

1) Ἐτσι ἀποτελεῖ ἐνέργεια ἔναντιον τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἂν ἀσκήται προπαγάνδα μὲ παροχὴ λαθασμένων στοιχείων καὶ πληροφοριῶν, καθὼς καὶ ἀπατηλῶν δηλώσεων μὲ πραγματικὸ ὅμως σκοπὸ νὰ παγιδευθοῦν ἀνύποπτοι πολῖτες καὶ νὰ γίνουν μέλη τῶν Γκουρού - ὁργανώσεων καὶ παραθρησκευτικῶν κινήσεων.

2) Ἐκτὸς τούτου ἀποτελεῖ ἐνέργεια ἔναντιον τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἂν ἀνθρωποὶ τῶν ὡς ἄνω Ὀργανώσεων προβαίνουν σὲ πράξεις πού παραβιάζουν τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων.

3) Ἐπίσης ἀποτελεῖ παραβίαση τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἂν, ἰδιαίτερα νέοι ἀνθρωποὶ, πού δὲν μποροῦν νὰ ἔχουν συναίσθηση τῶν συνεπειῶν πού θὰ ἔχει γιὰ τὴν ζωὴ τους ἢ προσχώρηση σὲ μιὰ ἀπὸ αὐτὲς τὶς Ὀργανώσεις, πράγμα πού ὁδηγεῖ σὲ ἀπόλυτη ἐξάρτηση ἀπὸ ἓνα Γκουρού ἢ Μεσσία καὶ ἀ π ο τ ε λ ε ῖ σ ύ γ χ ρ ο ν η μ ο ρ φ ῆ ὀ ο υ λ ε ῖ α ς.

4) Σὴν πράξη πού στρέφεται ἔναντιον τῆς θρησκευ-

τικῆς ἐλευθερίας πρέπει ἐπίσης νὰ ἀναφερθεῖ ἡ περίπτωση πού μιὰ θρησκευτικὴ ἢ θρησκευτικὰ προσανατολισμένη Ὀργάνωσις ἀποκορύπτει ἀπὸ τὴν δημοσιότητα τοὺς πραγματικοὺς τῆς σκοποὺς.

Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους:

Ὁ «Σύλλογος Πρωτοβουλίας Γονέων γιὰ τὴν προστασία ἔναντι ψυχικῆς ἐξαρτήσεως καὶ θρησκευτικοῦ Ὀλοκληρωτισμοῦ» καὶ ἡ «Πανελλήνιος Ἐνωσις Γονέων γιὰ τὴν Προστασία τῆς Οἰκογενείας καὶ τοῦ Ἀτόμου» ἀπαιτοῦν:

1) Σεβασμὸ τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου ἐκ μέρους θρησκευτικῶν ἢ θρησκευτικὰ προσανατολισμένων Ὀργανώσεων.

2) Ἀκριβεῖς πληροφορίες ἐκ μέρους τῶν Ὀργανώσεων αὐτῶν σχετικὰ μὲ τοὺς σκοποὺς των καὶ τὴν διδασκαλία των.

Αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνῃ ὅταν ὅλα τὰ ἐντυπὰ τους τυπωμένα ἢ πολυγραφημένα, οἱ ἀποφάσεις τους καὶ οἱ καγονισμοὶ κάθε μιᾶς ἀπὸ αὐτὲς τὶς Ὀργανώσεις, ἐκτίθενται σὲ μιὰ διδλυθῆκη καὶ εἶναι προσιτὰ στὸ κοινόν. (Σὲ περίπτωσιν ἀρνήσεως δὲν μπορεῖ μιὰ Ὀργάνωσις νὰ χαρακτηρισθεῖ ὡς «γνωστὴ θρησκεία».

Σ' αὐτὴ τὴ συνάφεια ὁ «Σύλλογος Πρωτοβουλίας Γονέων γιὰ τὴν προστασία ἔναντι ψυχικῆς ἐξαρτήσεως καὶ θρησκευτικοῦ Ὀλοκληρωτισμοῦ» καὶ ἡ «Πανελλήνιος Ἐνωσις Γονέων γιὰ τὴν προστασία τῆς Οἰκογενείας καὶ τοῦ Ἀτόμου», παραπέμπουν στὸ Ψήφισμα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου τοῦ 1984 τὸ ὁποῖο ἀπεφασίσθη καὶ μὲ τὴν συμμετοχὴ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ἑλλάδος.

«Σύλλογος Πρωτοβουλίας Γονέων γιὰ τὴν προστασία ἔναντι Ψυχικῆς Ἐξαρτήσεως καὶ θρησκευτικοῦ Ὀλοκληρωτισμοῦ» (Μόναχον).

«Πανελλήνιος Ἐνωσις Γονέων γιὰ τὴν προστασία τῆς Οἰκογενείας καὶ τοῦ Ἀτόμου» (Ἀθήναι).

Μόλις ἐκυκλοφόρησε
ἀπὸ τὶς Ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας
Καθηγ. ΑΝΔΡΕΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΑΜΩΜΟΙ ΕΝ ΟΔΩΙ ΑΛΛΗΛΟΥ·Ι·Α
Σχόλιο ἐρμηνευτικὸ στὴ Νεκρώσιμη Ἀκολουθία

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΣ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΔΙΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ *

Τοῦ κ. ΚΩΝ. Ρ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Τὴν Ὁρθόδοξον αὐτὴν ἀποψιν περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως διετυπώθη στὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ἀπὸ τῆς Α' καὶ Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, θαυμάζουν στὴν ἐποχὴ μας καὶ πολλοὶ ξένοι, οἱ ὅποιοι δὲν διστάζουν νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν ὑπεροχὴν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἔναντι τῶν ἄλλων ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἐνας ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ Πρωτεστάντης Θεολόγος καὶ Πανεπιστημιακὸς Καθηγητὴς Φ. Λήμπ (FRITZ LIEB)³⁰, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐκδότης τοῦ περιοδικοῦ «Ἀνατολὴ καὶ Δύση». Σὲ μιὰ πραγματεία του, ποὺ ἔχει τὸν τίτλον «Ὁρθοδοξία καὶ Πρωτεσταντισμὸς» καὶ ἣ ὁποία ἐδημοσιεύθη στὸ περιοδικόν του, ὁμολογεῖ μὲ θάρρος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὅτι «ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι θεμελιωμένη, ὅσον καμμία ἄλλη Ἐκκλησία, ἐπὶ τῆς παλαιохριστιανικῆς κοινῆς ὁμολογίας Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῆς στηριζομένου ἀρχαίου χριστιανικοῦ δόγματος, χωρὶς νὰ τὸ παραμορφώσῃ εἰς ἓνα σχολαστικὸν Ὁρθολογισμόν».

Ὁ ἀγὼν ὅμως τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τῶν αἱρέσεων δὲν ἐτελείωσε· διότι καὶ ἄλλαι αἱρέσεις ὑπῆρχαν, κατὰ τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα (325 - 680), ποὺ συνετάραξαν τὴν Ἐκκλησίαν.

Τῆς αἱρέσεως αὐτῆς ἀντιμετώπισε, καὶ πάλιν, ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Καὶ πρώτη εἶναι τοῦ Νεστορίου. Ὁ Νεστόριος, ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ἐδίδασκεν, ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία ἐγέννησε τὸν ἄνθρωπον Χριστὸν καὶ μετὰ τὴν γέννησίν Του ἠνώθη μετ' Αὐτοῦ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ δι' αὐτὸ ἐνόμαζε τὴν Παρθένον Μαρίαν Χριστοτόκον καὶ οὐχὶ Θεοτόκον.

Αἱ τέσσαρις ὅμως Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι (Γ', Δ', Ε' καὶ ΣΤ') διεκήρυξαν τὴν Ἁγίαν Παρθένον Μαρίαν «κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν Θεοτόκον»³¹. Ἡ Γ' ἐξ αὐτῶν κατέκρινε «διὰ τοῦ πρώτου ἀναθεματισμοῦ τοῦ Κυρίλλου τὸ φρόνημα τοῦ Νεστορίου» καὶ ἡ Ε', διὰ τοῦ βου κανόνος τῆς, ἀνεθεμάτισεν ἐκείνους, οἱ ὅποιοι «οὐκ ἀληθῶς Θεοτόκον λέγουσιν τὴν ἁγίαν ἐνδοξὴν ἀειπάρθενον Μαρίαν»³².

Ὁπαδοὶ τῆς Νεστοριανικῆς αὐτῆς αἱρέσεως ὑπάρχουν σήμερον εἰς τῆς Ἰνδίας καὶ ἀποτελοῦν ἰδιαιτέραν Ἐκκλησίαν.

Ἄλλη αἵρεσις, ποὺ κατεπολέμησαν αἱ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, εἶναι τοῦ Εὐτυχοῦς, πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως καὶ κυριωτέρου ὁπαδοῦ τῆς αἱρέσεως τῶν μονοφυσιτῶν. Αὐτοὶ ἐδέχοντο ὅτι ἐξηφανίσθη ἡ ἀνθρωπίνη φύσις στὸν Χριστὸν, ἀπορροφηθείσης ὑπὸ τῆς Θείας. Τὴν ὀρθόδοξον ἀποψιν διετύπωσεν ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐν τῷ Χριστῷ ἠνώθησαν αἱ δύο φύσεις «ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως καὶ ἀχωρίστως»³³. Τὴν αἵρεσιν αὐτὴν τῶν μονοφυσιτῶν, ποὺ ἔγινε αἰτία πολλῶν ταραχῶν, κατεδίκασαν ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Οἱ ὁπαδοὶ τῆς, στὸ τέλος ἀπεκόπησαν ἀπὸ τὴν μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Μονοφυσιτικαὶ Ἐκκλησίαι σήμερον εἶναι τῶν Ἰακωβιτῶν στὴν Συρίαν, Μεσοποταμίαν καὶ Παλαιστίνην. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀρμενίων καὶ τῶν Κοπτῶν στὴν Αἴγυπτον καὶ Ἀθησυνίαν. Ἐξαίρεσιν ἀποτελοῦν οἱ Ἀρμένιοι, ποὺ ζοῦν σὲ ἐλληγνικὰ κέντρα. Αὐτοὶ δὲν ἠκολούθησαν τοὺς ὁμοεθνεῖς των στὸν μονοφυσιτισμόν, ἀλλ' ἔμειναν ὀρθόδοξοι καὶ ὠνομάσθησαν Ἑλληγοαρμένιοι³⁴.

Ἀρκετὴν ὅμως ἀναταραχὴν ἐδημιούργησε στὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἡ αἵρεσις τῶν μονοθελητῶν. Σπουδαιότερος ὁπαδὸς αὐτῆς τῆς αἱρέσεως ἦτο ὁ Πάπας Ρώμης Ὀνώριος. Οἱ ἅγιοι Πατέρες παρατηροῦν, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος «ἐδόκησας ἐν σαρκὶ γενέσθαι ἐχαλιναγώγει τὸ σκεῦος», ὥστε ἡ ἀνθρωπίνη θέλησις τοῦ Κυρίου «θεωθεῖσα διὰ τῆς Θεότητος»³⁵ ὑπετάσσετο κατ' ἀνάγκην στὴν Θείαν. Τὴν αἵρεσιν αὐτὴν κατεδίκασαν ἡ ΣΤ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ διὰ σχετικοῦ ὅρου τῆς καθώρισε, μεταξὺ ἄλλων, καὶ τὰ ἐξῆς: «Ἀκαινοτόμητα μὲν ἐν πᾶσι τὰ τῆς εὐσεβείας ἀναγεωσαμένη θεσπίσματα, τὰ θέδηλα δὲ τῆς εὐσεβείας ἐκδιώξασα δόγματα, καὶ τὸ παρὰ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτῶ Πατέρων ἐκτεθέν, καὶ αἴθεις παρὰ τῶν ἑκατὸν πενήτην θεοφρόνως δεδαιωθέν, ὅπερ καὶ αἱ λοιπαὶ Ἁγίαὶ Σύνοδοι ἐπ' ἀναίρεσιν πάσης ψυχοφθόρου αἱρέσεως ἀσπασίως ἐδέξαντο καὶ ἐπεκύρωσαν Σύμβολον, καὶ ἡ καθ'

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 46 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2 τεύχους.

30. Ἡ νοσταλγία τῆς Ὁρθοδοξίας, σελ. 35.

31. Π. Ν. Τρεμπέλα, Δογματικὴ, τ. 2, σελ. 205.

32. Ἀδρόθι.

33. Ἰωάν. Ν. Καρμίρη, ἐνθ' ἀν., σελ. 154.

34. Β. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, σελ. 379.

35. Χρ. Ἀνδρούτσου, Δογματικὴ, σελ. 186.

ἡμᾶς Ἁγία καὶ Οἰκουμενική θεοπνεύστως ἐπεσφρά-
γισε Σύνοδος»³⁶.

Ἐνα ὅμως ἀκόμη ζήτημα, πού ἐτάραξε τὴν Ἐκ-
κλησίαν, μετὰ ἀπὸ τὶς αἱρέσεις τῆς ἐποχῆς αὐτῆς,
ἦτο ἡ εἰκονομαχία. Τὸ ζήτημα αὐτὸ προσκλήθη ἀπὸ
τὶς ὑπερβολές, πού ἔκαναν οἱ χριστιανοὶ στὴν τιμὴ τῶν
εἰκόνων, αἱ ὁποῖαι ἔφθαναν μέχρι τῆς δεισιδαιμονίας.

Ἡ Ἐκκλησία ἀντιμετώπισε, καὶ τὸ θέμα αὐτό, διὰ
τῆς 7ης Οἰκουμενικῆς Συνόδου (787). Ἡ Σύνοδος μὲ
ἄρον τῆς ἀνεθεμάτισε τοὺς μὴ ἀσπαζομένους τὶς εἰκό-
νες στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἁγίων αὐτοῦ καὶ
καθώρισε σαφῶς, ὅτι «ἡ γὰρ τῆς εἰκόνας τιμὴ ἐπὶ τὸ
πρωτότυπον διαβαίνει, καὶ ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα
προσκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν»³⁷.
Ἡ ὀριστικὴ νίκη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, στὸ θέ-
μα αὐτό, ἐπετεύχθη τὸ 843 μὲ τὴν Σύνοδο, πού συνε-
κλήθη στὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τὴν αὐτοκράτειρα
Θεοδώραν. Ἐκτοτε ἀνεστηλώθησαν ὀριστικῶς αἱ Ἱε-
ραὶ Εἰκόνες στὴν Ἐκκλησίαν.

Οἱ Διαμαρτυρούμενοι δὲν παραδέχονται ἀκόμη καὶ
σήμερον τὴν τιμητικὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων.

Δεύτερον, αἱ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἀντιμετώπισαν
τὶς αἱρέσεις μὲ τὸ ἀλάθητον. Διότι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκ-
κλησία ἐμμένει σταθερῶς στὴν ἀποκαλυφθεῖσαν Ἀλή-
θειαν καὶ ὡς πιστὸς φρουρὸς τῆς Ἀποστολικῆς παρα-
δόσεως φυλάσσει αὐτὴν καὶ διδάσκει τὰ δόγματα τῆς
πίστεως καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς ν'
ἀφαιρῆ ἢ νὰ προσθέτῃ «ἴδια ἐν ἡ μίᾳ κεραία»³⁸. Ἀν-
τιθέτως ὀρσοτομεῖ τὸν λόγον τῆς Ἀληθείας καὶ ἀντι-
κρούει τὶς αἱρετικὰς κακοδοξίες «τῆ μαχαίρα τοῦ πνεύ-
ματος πάντοθεν καὶ τὸ περισσὸν καὶ ἀλλότριον τοῦ κη-
ρύγματος ἐκτέμνουσα»³⁹. Ὅπως δὲ θεοαἰνεῖ ὁ Μ. Ἀ-
θανάσιος «κατὰ τὴν παραδοθεῖσαν ἡμῖν παρὰ τῶν Πα-
τέρων ἀποστολικὴν πίστιν παρέδωκα, μηδὲν ἔξωθεν
ἐπινοήσας, ἀλλ' ὅπερ ἔμαθον ἐνεχάραξά συμφώνως ταῖς
ἀγίαις Γραφαῖς»⁴⁰. Τὸ δὲ ἀλάθητον ὄργανον διὰ τοῦ
ὁποῖου ἀποφαίνεται ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ
οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ ὄχι ὁ Ἐπίσκοπος. Ἔτσι δὲν
δύναται οὔτε ἡ Ἐκκλησία, οὔτε ἡ σύνοδος νὰ πέσουν
στὴν πλάνην ἢ στὴν αἵρεσιν, διότι κεφαλὴ τῆς Ἐκκλη-
σίας εἶναι ὁ Χριστὸς, πού εἶναι τὸ «πνεῦμα τῆς Ἀλη-
θείας», αὐτὴ ἡ Ἀλήθεια⁴¹. Ἀλλὰ καὶ ὁ Παράκλητος,

πού ἔστειλεν ὁ Κύριος στοὺς μαθητὰς Του, τοὺς ὀδη-
γεῖ, καὶ Αὐτὸς, «εἰς πᾶσαν τὴν Ἀλήθειαν»⁴². Αὐτὸ θε-
οαἰνεῖ καὶ ὁ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, ὅταν λέγῃ, διὰ
τὴν Α' οἰκουμενικὴν Σύνοδο, ὅτι «Θεόθεν ἐμπνευσθεῖ-
σα τάληθές ἐδογματίσασε»⁴³. Δι' αὐτὸ καὶ οἱ συνοδικοὶ
Πατέρες «κατελάμποντο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς χάρι-
τος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ οὐδαμῶς ἀστοχῆσαι τῆς
ἀληθείας ἐδύναντο»⁴⁴, ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ γίνωνται φο-
ρεῖς τοῦ «χαρίσματος τῆς ἀληθείας»⁴⁵.

Εἶναι, λοιπόν, ἡ Ἐκκλησία, ἀλάθητος, μόνη σώ-
ζουσα, ὡς μαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ τὶς ἐκφράσεις τοῦ Κυ-
ρίου: «ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς
ἐμὲ ἀθετεῖ, ὁ δὲ ἀθετῶν ἐμὲ ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά
με»⁴⁶ καὶ «ἐάν τις τῆς Ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω
ὡς ὁ ἔθνικὸς καὶ ὁ τελώνης»⁴⁷. Ἔτσι γίνεται φανερὸν
«ὅτι ἡ μὲν ἀλήθεια εὔρηται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χρι-
στοῦ, ἡ δὲ πλάνη καὶ ἡ αἵρεσις ἀπάγει φυσικῶς ἀπὸ
τῆς σωτηρίας καὶ τῆς μακαριότητος»⁴⁸. Καὶ ἡ Ἐκκλη-
σία, πού εἶναι ὁ στῦλος καὶ τὸ ἐδραῖωμα τῆς Ἀληθείας,
ὁ φύλαξ τῶν αἰωνίων ἀληθειῶν, διετύπωσε τὶς ἀλήθειες
αὐτές, διὰ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ μὲ τὴν ἐμ-
πνευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς δόγματα, διὰ νὰ
προφυλάσῃ τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τὶς αἱρετικὰς κακοδο-
ξίες. Δι' αὐτὸ τὰ δόγματα δὲν ἐκφράζουν ὑποκειμενι-
κὰς γνώμες ἢ ἀντιλήψεις, ἀλλὰ «ἀποτελοῦσιν ἀθηντι-
κὰς καὶ ἀλαθῆτους ἀναπτύξεις καὶ ἐπὶ τὸ σαφέστερον
διατυπώσεις τοῦ ἀγαλλοιώτου καὶ ἀσυλλήπτου θησαυ-
ροῦ τῶν Θεῶν Ἀληθειῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας»⁴⁹.

(Συνεχίζεται)

42. Ἰωάν. 16,13.

43. Ἰωάν. Ν. Καρμίρη, ἔνθ' ἄν., σελ. 686.

44. Αὐτόθι, 677.

45. Αὐτόθι.

46. Λουκᾶ 10,16.

47. Ματθ. 18,17.

48. Χρ. Ἀνδρούτσου, Δογματικὴ, σελ. 266.

49. Π. Ν. Τρεμπέλα, Δογματικὴ, τ. 1ος, σελ. 6.

Μόλις ἐκυκλοφόρησε
ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας:

Μάρκου Α. Σιώτη

Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν(ν)μίου Ἀθηνῶν

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ
ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Ἀπευθυνθῆτε: Ἀποστ. Διακονία, Ἰασιῶ 1,
115 21 Ἀθήνα — Δραγατσανίου 2 — πλατ. Κλαυ-
θμῶνος. Τηλ. 7228.008, 3228.637.

36. Ἰωάν. Ν. Καρμίρη, ἔνθ' ἄν., σελ. 186.

37. Ἰωάν. Ν. Καρμίρη, ἔνθ' ἄν., σελ. 204.

38. Ματθ. 5,18.

39. Π. Ν. Τρεμπέλα, ἔνθ' ἄν., σελ. 364.

40. Ἰωάν. Ν. Καρμίρη, Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία, σελ. 687.

41. Ἰωάν. 14,6.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Καλά οί ρίζες...
'Ο κορμός όμως, τὰ κλαδιά,
τὰ φύλλα και οί καρποί;

ΔΕΣΠΟΖΕΙ σιò δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ Φεβρουαρίου, ἡ ἑορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἡ ραχοκοκκαλιὰ τοῦ Ἑθνους. Ἡ Ρωμηοσύνη στηριγμένη σιτὴ δυναμική της, ἐπιβίωσε σιτὴ διαδρομὴ τῶν αἰώνων και θγῆκε ἀλώβητη ἀπὸ τὶς πολυδαίδαλες σήραγγες τῆς Ἱστορίας. Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι δύναμη ἢ μᾶλλον συνισταμένη δύναμεων. Τὸ ρυθμὸ τῆς αἰωνιότητος ζητᾶμε νὰ συλλάβουμε, πλησιάζοντάς τη. Στους κόλπους της, συμπυκνωμένα διώματα γενεῶν μᾶς μυσταγωγοῦν σιτὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς ζωῆς.

Σήμερα ἡ Ὁρθοδοξία —μέσα σιτὸν ὀρυμαγδὸ τοῦ πολέμου, μέσα σιτὴ δίνη τῶν ἀλληλοσυγκρουόμενων Ἰδεῶν σιτὰ πολυποίκιλα ρεύματα πὸν μᾶς ἀπειλοῦν μὲ ἀφανισμὸ— ἔχει τὸ σωτήριο λόγο της νὰ ἀρθρώσει.

Ἔλοι, λίγο - πολύ, ὀρθολογοῦμε ἀπὸ ἀπλή ἀναφορά, μέχρι ἀκατάσχετη ὀρθοδοξομανία, (μὲ τὴν ἀρνητική, φυσικά, ἔννοια). Ἔλοι ἀναφερόμαστε σ' αὐτήν. Ἡ Ὁρθοδοξία σὸν οὐσία και ἡ Ρωμηοσύνη συνθέτουν τὸ φάσμα τῆς ζωῆς μας, ἐμᾶς τῶν λίγων ἀνθρώπων πὸν ἔχουμε τὸ ἱερὸ προνόμιο νὰ γεννηθοῦμε και νὰ κατοικοῦμε σ' αὐτὴ τὴ θαλασσοδαρτη πετρογωνιά τῆς Βαλκανικῆς. Σιτὴ λίγη γῆ πὸν οί μακάριοι πρόγονοί μας τὴν Ὁρθοδοξία τὴν εἶχαν τρόπο ζωῆς.

Ἔμεῖς ἄραγε, πέρ' ἀπὸ τὸ νὰ κομπάζουμε γιὰ τὶς ρίζες μας, τί κάνουμε γιὰ τὸν κορμὸ, γιὰ τὰ κλαδιά και τὰ φύλλα και πὸν περισσότερο γιὰ τὸν καρπὸ;

Ἡ πραγματικὴ ἔλευθερία.

ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ τῆς Ἐκκλησίας σιτὴν προσπάθεια καταπολεμήσεως τῆς μᾶστιγας τῶν ναρκωτικῶν, ἐπισημαίνει μ' ἐπιστολή του πρὸς τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως

και Ἔπουργὸς Δικαιοσύνης κ. Ἀθανάσιος Κανελλόπουλος.

Σιτὴν ἐπιστολή του, ἡ ὀποία ἐντάσσεται σιτὴ δραστηριοποίηση τοῦ Ἔπουργείου Δικαιοσύνης κατὰ τῶν ναρκωτικῶν, ὁ κ. Κανελλόπουλος ὀπογραμμίζει ὀτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ σημαντικό παράγοντα γιὰ τὴν προστασία και τὴν ψυχική, πνευματική, κοινωνική και πολιτιστική σιτὴρηξη και πρόοδο τῆς νεολαίας μας, μὲ τὴν ἐφαρμογὴ σύγχρονων μεθόδων προσεγγίσεως της.

Ἔο κ. Κανελλόπουλος καταλήγει, ἐκφράζοντας τὴν ἰδιαίτερη ἐκτίμησή του γιὰ τὰ ὀσα μ' ἐπιτυχία ἔχει προσφέρει ἡ Ἐκκλησία μέχρι σιτὴμερα σιτὸν ἀγὼνα κατὰ τῶν ναρκωτικῶν και διατυπώνει τὴν ἐύχη νὰ συνεχισθοῦν οί πρωτοβουλίες αὐτές.

Νὰ συμπληρώσουμε ὀτι εἶναι παρήγορες και συγκινητικές οί ὀμολογίες πρῶην ναρκωμανῶν οί ὀποῖοι βροντοφωνάζουν ὀτι σιτὴν ἀγκαλιὰ τῆς Ἐκκλησίας βρῆκαν τὸ νόημα τῆς ζωῆς και τὰ κίνητρα γιὰ τὴν πραγματικὴ ἔλευθερία.

Συγχαίρουμε.

ΚΑΤΑ ΚΑΙΡΟΥΣ ἐξαίρουμε τὶς ἱεραποστολικές ἐκδόσεις Ἐρεῶν Μητροπόλεων και Ἐνοριῶν πὸν χειραγωγοῦν τὸν κουρασμένο διαβάτη, ἐνισχύοντάς τον σιτὸν ἀνήφορο πὸν ἀκολουθεῖ.

ἜἩ Ἐνοριακὴ Πνοή» εἶναι τὸ ἐντυπο πὸν κυκλοφορεῖ ἡ ἐνορία τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου Ἐυδόμου Θεσσαλονίκης. Εἴκοσι χροῖνια πνοῆς και ἀγάπης. Εἴκοσι χροῖνια παρουσίας Χριστοῦ, ἐκφράζονται προφορικά και γραπτά, μὲ λόγους και ἔργα τὸ Λόγο τοῦ Θεοῦ. Μιὰ καλαισθητὴ τετράχρωμη ἔκδοση, μὲ τὴν ἐύκαιρία τῆς συμπληρώσεως 20 χροῖνων τῆς σφύζουσας ἐνοριακῆς ζωῆς, μᾶς σιτὴάλθηκε φιλοφρόνως ἀπεικονίζοντας σιτὶς τριανταδύο σελίδες της μιὰ πορεία, μιὰ ζωὴ, μιὰ ἀναγέννηση μὲ θεμέλιο τὴν ἀγάπη και φῶς τὴν πίστη. ἜΑὐτὴ ἡ ἔκδοση δὲν ἔχει τὸ συγκινησιακὸ σιτὴγμαῖο ἐνθουσιασμὸ, ἀλλὰ εἶναι ὀ καρπὸς τοῦ ἀγὼνα τῆς ἀγωνίας τῶν 20 χροῖνων. Εἶναι ἡ φωνή, τὰ χέρια, τ' αὐτιά, τὰ πόδια αὐτῶν πὸν τὴν γέννησαν. ἜΑλλὰ πάνω ἀπ' ὀλα εἶναι ἡ παρουσία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, τῆς Ἐνορίας».